

Katiterilluni ilinniusiaq

Allaaserisat katersukkat saqqummiussallu

Kommunini qaammarsaanermik suliaqarnermut atatillugu
qulequttat sammineqarsimasut
Ilaqtariinnermut Pisortaqarfik 2006 –2007

Psykolog Conni Gregersen

Aallaqqaasiut.....	3
Allaaserisaq siulleq:	4
Meeqqat immikkut mianerisariallit navianartorsiortullu	4
Allaaserisaq 2:.....	10
'Meeqqat kinguaassiutitigut atonerlukkanat ulluinnarneq inuunerat'	10
Allaaserisaq 3.....	13
Qanigisanit kinguaassiutitigut atornillunneqartarnermi pisut ataatsimut kattussuulluinnarsimasarnerat	13
"Inuusuttut toqqissisimanngitsut" pillugit pinerluuteqarsimasanut inissiisarfirmi sulisunik isumasioqatigiissitsinermi saqqummiussaq	16
Allaaserisaq 5.....	21
Meeqqat sumiginnakkat atuartut	21
Allaaserisaq 6.....	29
Paarinnilluanninneq pillugu oqallinneq	29
Saqqummersitaq 1.....	35
Ilaqutariinni sumiginnaasoqarneranut ersiutit.....	35
Saqqummersitaq 2.....	36
Pingasunik teqeqqulik Ajoqusigaq-Ajoqusiisoq-Ikiuisoq	36
Saqqummersitaq 3.....	38
Inuttut kinaassutsip sakkutut atorneqarsinnaaneranut takussutissiaq	39
Saqqummersitaq 4.....	40
Meeqqanik oqaloqatiginninneq.....	40
Saaqqummersitaq 5.....	41
SULINIUTEQAREERNERMI MALINNAANISSAQ – MEEQQAMIK TAPERSERSUINISSAQ.....	41
Saqqummersitaq 6.....	43
ILAQUTARIINNI NUKISSAT PIGINEQARTUT NALILERSORNERAT AAMMA ILAQUTARIINNIK IKIORSIINEQ	43
Saqqummersitaq 7.....	44
Ilaqutariit killigititaannik misissuineq:	44
Saqqummersitaq 8.....	45
Saqqummersitaq 9.....	46
Suleqatigiit assigiinngitsunik suliallit	46
Saqqummersitaq 10.....	47
" Tunngaviusumik inatsisit".....	47
Saqqummiussaq 11	48
Sumiginnaariatsit	48
Saqqummersitaq 12.....	49
Takussutissaq: Ilaqutariit paaqqinnittut attavigisartagaat.....	49

Aallaqqaasiut

Meeqqanik sullitaqarnitsinni atugassatsinnik Kalaallit Nunaanni inatsiseqarpugut nunarsuarmi pitsaanerpaanut ilaasunik. Tassami inatsisilianik peqarpugut meeqqamik qitiutitsisunik, pitsaangaaramik nalissaqanngitsunik, tassami inatsisit taakku sanngiinnerpaamik illersuisuupput. Meeqqanik sullissinermi inatsisiliavut meeqqat pillugit FN-ip isumaqatigiissutaanut qanittuaraapput, taakkulu Kalaallit Nunaannit – malissallugit kissaateqarnernikkut - isumaqataaffigineqarput. Maanna kissaatigisarput tassaavoq inuiaqatigiinni susassaqarfiit assigiinngitsut meeqqat pillugit anguniagassanik isumammernissaat, tamannalu angussaqaarparput.

Imaangilarli inatsisiliat kisimik imaluunniit qinikkat kisimik meeqqanik perorsaanissaq imaluunniit isumassuineq isumagissagaat. Naalackersuineramik ingerlataqartut uagut sulinissatsinnut sinaakkutissanik sanasarpud, inuunerli tamatta immikkut ulluinnarni inuuneraarput, inuuneq pilluarnernik atugarliornermillu, nukissaqarnermik nukissaaleqinermillu nassataqartoq. Ilaqutariinni inersimasut nukissaaleqinerat arlaatigut – imaluunniit arlalitsigut - meeqqat sumiginnagaanerannik nassataqartarpoq.

Sumiginnaaneq ajoqusiinnaasoq aammalu angajoqqaat ilaannikkooriarlutik ”kukkusarnerat” immikkoortissavavut, angajoqqaat tamarmik ilaannikkooriarlutik kukkusarput. Naatsumik oqaatigalugu meeqqat pisariaqartitaannik angajoqqaat isumaginnittuaannangajattut, taamaallillutillu qaqutigut qitornaminnik unneqaaserluffiginnittartut, meeqqanut annertuumik ajoqutaasumik iliuuseqartanngitsut, ajorisassaannngitsumik isumassuisuusarput. Meeqqat piviusut atussallugit sapertanngilaat, tassunga ilanngullugu nalunngilaat angajoqqaatik inuusut nalinginnaasumik inuunillit, nalinginnaasunik kukkussuteqartartut, paatsooqatigiinnerit nalinginnaasut pisarput aaqqeqqinneqartarlutillu, taamaallilluni oqimaaqatigiissumik inuuneq ateqqinneqartarluni. Paarlattuanik angajoqqaat nukissaaleqisut amigaatilimmik aammalu nalaatsornerinnakkut pisoqarfiusumi inuusut imaluunniit meeqqap timaanut, misigissusaanut, eqqarsaataanut pisariaqartitaanulluunniit ajoqutaasumik iliuuseqartut, meqqap timikkut aamma/imaluunniit eqqarsartaatsikkut ineriartornerata ajoqusernissaa navianartorsiortissavaat. Taama pisoqartillugu oqartarpugut sumiginnaasoqartoq. Taamaallilluni sumiginnaaneq tassaasinnaavoq meeqqamut iliuitsit, aammalu meeqqap pisariaqartitaasa isumaginarneranni iliuuseqanngitsoornerit.

Allaaserisaq siulleq:

Meeqqat immikkut mianerisariiallit navianartorsiortullu

Taanna sunaana?

Tassunga tunngatillugu taanna ima paasivara, meeraq ulorianartorsiortoq tassaasoq pissusilersonera pissutaalluni ineriartornera atugarissaarneralu meeqqap avatangiisaanit ernumanartutut isigineqaraangat. Meeqqat sakkortuumik qisuariartarsinnaapput, aserorteriniartarlutik, aamma meeqqat ippinnartumik qisuariangitsoortarsinnaapput imaluunniit imminnut ajoquserniartutut pissusilersorsinnaallutik. Meeqqat taakku "nallinnartutut" isigineqarsinnaasarput imaluunniit qatsunnarluinnartumik uumisaariniannartut misiginartarlutik, immaqa meeqqat aalakoornartulinnik imerniartartuusinnaapput, hash-imik pujortartarlutik, tillinniartarlutik, sallusarlutik, isumagisassatik isumagisarnagit, meeqqanut allanut aporaatikulasarlutik – imaluunniit akerlianik pissusilersorsinnaallutik: tassa inuit allat kissaataat kisiisa aallaavigalugit pissusilersortuaannartuusinnaallutik. Meeqqat taakku pillugit inersimasut pakatsillutik oqarsinnaasarput "paasiuminaatsillugu" – imaluunniit niarsiaraq/nukappiaraq "angujuminaatsillugu". Aamma imaattoqarsinnaasarpoq meeqqat nalinginnaasumik ineriartornerisa sukkassusaat meeqqat taakku malinngikkaat, malunnarsinnaasarluunilu taammaattoqarnera meeqqat nanertuutitigigaat. Assersuutigalugu meeqqat silassorippallaangitsut, avatangiisiminnilli nalinginnaasumik silassorissulittut iliuuseqarfigineqartut, aamma tamanna atuuttarpoq meeqqanut annikitsumik qaratsamikkut akornuteqartunut, tassami taakku avatangiisiminnit paasiuminaatsinneqartarput – meeqqat "naalannigsutut" taaneqartartut, naak sapinngisartik tamaat naalattutut "ajunngitsutullu" pissuseqarniarsarigaluarlutik.

Meeqqat qassinilluunniit ukioqaralarunik aammalu inooqataanermi pissaqassutsikkut sumi inissisimagalarunik taamatut pissuseqarsinnaapput.

Meeqqat inersimasunik tatiginngingitsuugajupput, ilaatigullu tamanna peqqutaalluni imaaliallaannaq ikiorniarnissaat ajornakusoortarluni. Immaqa sulisumut ungasinniartuusarput, oqaasiinut akuersaaginnarlutik imaluunniit nipaalluinnartarlutik, naak ikiorusukkaluarllugit "suna tamaat tikillugu" iliuuseqarniaraluartugut. Peqqusersiorfigineqarnissartik, qaangiinneqarnissartik, paatsoorneqarnissartik, arlaatigulluunniit atornerlunneqarnissartik annilaangagisarpaat, qanorluunniillu ikiorniarlugit taamaaliortoqartoq neriorsoqqissaarlugit oqaluffigitigigaluaaraanni, tamanna meeqqanut taakkununga sunniuteqartanngilaq.

Taavami qanoq iliortoqartariaqarpa?

Ikiueriaaserput inersimasunit ineriartortinneqarsimammat eqqaamassallugu pingaaruteqarpoq, amerlanertigullu uagut inersimasuusugut, sulisuusugut, meeqqat ikiorsinnaassagutsigit suut ilisimassallugit pisariaqartinnerlugit isummatsinnik aallaaveqarajulluni. Taannarpiarlu meeqqat imaaliallaannarlutik ammarsinnaasanninnerannut peqqutaasarpoq. Allatut ajornartumik – immaqa mikinerminniilli – eqqarsartaatsikkut imminnut illersuutissanik imaaliallaannaq peerneqarsinnaangitsunik ineriartortitsisariaqarsimapput, taakkulu kinaassutsiminnut ilisarnaatitut isigilersimallugit. Amerlanertigut meeqqat ajornartorsiuteqanngitsutut misigisarput, tassami iluminni qanoq ittoqarnerata maluginnginissaa ilikkarsimavaat. Immaqa angajoqqaat annersitsisarnerannik, imertarnerannik imaluunniit allatut iliuuseqartarnerannik oqalunneq isumaqataaffigisinnaavaat, namminnerli ilitsorissutsiminni nalinginnaasumi ajornartorsiutitut isigisarnagu. Taamaattussaannartut

isigisinnaavaat – pissutsit allaasinnaangitsutut misigisinnaavaat, taamaattumillu inuttut kinaatsitsiminnut imaluunniit inuunerminnut (pisiimiit pisumut assigiinngissinnaasumik) ilaatiinnarlugulusooq, ajornartorsiutit atorlugit inuuniarnissartik ilikkarsimasinnaasarlugu.

Uagulli sulisutut - naak ajunngitsumik siunertaqaraluarluta – meeqqap inuunerata ilorpiaanut pinaaserluta iserniarsarigaangatta, taamaaliernerput meeqqap innarliiniartutut/saassussisutut amerlasuutigut misigisassavaa – tassami imminut illersorneq meeqqap kinaassutsimisut isigigamiuk. Taamaaliernermi ajornartorsiutit aallaavigalugit imminut kinaassusersinissamut illersuutaavoq pitsaanerpaaq. Taassuma saniatigut taamaaliorneq eqqarsartaatsikkut nukissanik atorluaanerusarpoq, ikiorneqannginnerup nalaani meeqqap nukissaqartutut misigisimanini attassinnaasarmagu. Nukappiaqqap/niviarsiaqqap malugisarpaa iliuuseqarsinnaalluni, iliuuseqarluni taamaalillunilu pitsaasumik kinaassuseqarnini attassinnaallugu.

Taamaaliernerli akeqarpoq, tassami meeqqap pisariaqartitami suunerisa maluginiarnissaat annaasarmagu aammalu misigissutsiminut attaveqarunnaartarluni. Attaveqarneq taanna imaaliallaannarluni pilerseqqinneqarsinnaanngilaq, meeqqap pisariaqartitami tassangaannaq ilisimalersinnaanngilai malugilersinnaanagillu. Imminut ilikkarniassagaanni piffissaq sivisooq atorlugu sungiusartariaqarpoq, tassa eqqarsartaatsikkut nukissat annersaat imminut illersorniarluni pissusilersormut atorsimagaanni, taamaaliornikkummi pisariaqartitat misigissutsillu taakkorpiaat atornaveersarneqartarmata. Meeraq nammineq iluminut attaveqartinniarlugu pinngitsaalineqaruni ”aserussaag” imaluunniit minnerpaamik imminut takornartatut misigissalluni.

Taamaattumik meeqqap iluata qiterpiaani qanoq pisoqarnersoq nassaariniassagutsigu, meeqqap imminut illersorniarluni aaqqissuussinerata akuersaarsinnaasaanik periusissamik nassaartariaqarpugut.

Malunnaatilimmik piaartumik iliuuseqarnissaq

- Meeraq ulorianartorsiortoq arlaataluunniit misigippagu/malugippagu sapinngisamik piaarnerpaamik ilaqutariit ikiortariaqarpavut, - toqqaannartumik innarliisoqarneranik – sumiginnaarujussuortoqarneranik ilisimasaqalerneq SIOQQULLUGU,
- Tarnip nalunngissusianik tunngaveqartumik ilimasunnerput asuliuunngitsutut tigussavarput, soorunami misissuereerutta aatsaat ilumut taamaattoqarneranik ilisimasaqarnerput upperilissallugu.
- Katsorsaasutut/sulisutut piviusut nassuerutiginnissaat, suliap aallartinnissaa qunugissanngilavut, – pissutsit misissuiffiginissaat qunugissanngilavut.
- ”Tapersersugassarput toqqassavarput” – tassalu sanngiitsop, tassa imaappoq meeqqamut tapersersuisutut inissittassaagut, akuusullu tamarmik oqaloqatigisinnaasaminnik ”peqarnissaat” isumagissallugu.

Neriutissaqannginnerup iliuseqarfiginissaa ilinniassavarput:

- Tunniutiinnarnani, iperaasinnaallunili – ilaqtariinni paatsiveerunnersuup ilimaginissaanut qunussanngilagut tamakkiisumik isiginissinnaanerput/suliap sumut sammiveqarnerata paatsiveerunnissaa annilaangassutiginaq -
- Alapernaattuaannarneq unitsinneqassanngilaq –

Sunniisinnaassuseq allannguinnermut atorniarsarineqassaaq ilimagineqanngitsumik ”arlaatigut” iliuseqarnikkut – tamatumalu qanoq kinguneqarnera maluginiarlugu, paasisat aallaavigalugit suli allanik paasisaqarnissaa alapernaaffigineqassaaq/apeqqutit nutaat takkussuutissapput ...

Taama iliorneq ilaanni suliap ingerlaqqinnissaanut aqutissanik nutaanik tikkuussisarpoq, sullitamut/ilaqtariinnut iluaqutaasumik suleriarnissamut aallarniutaasinnaasumik.

Imaassinnaavoq taamaaliornikkut ilaqtariit pitsaanerusumik ingerlarusulernissamut alapernaatsunngortinneqarsinnaasut, naak isumaqaraluarlutik ingerlanertik AJUNNGITSUUSOQ.

Pissusiviusut aallaavigineqassapput, ilaqtariit atugarliuutaat toqqortornagit imaluunniit millisinniarnaveersarlugit – uani isumaavoq namminneq inuunermittut akisussaasunngortinnissaat, inuk taamaaliorsinnaanngilaq inuunerminut akisussaaffimmik arsaarneqaruni.

Piviusut aallaavigalugit sulineq

- Assigiinngitsunik ilinniagallit aamma oqartussaasoqarfinni assigiinngitsuni sulisut suleqatigiillutik siusissukkut iliuseqarnissaat
- Suliap piffissami sivirusuimi ingerlanissaata piareersimaffiginissaa
- Isumassarsiullaqjissusermik atuinissaaq – nukissat pigeriikkat aamma imaluunniit piginnigissorisat atorlugit!!!

"Iluatsinnissamut periarfissaqanngilatit – taanna atorluaruk "

Sulisut suliffeqarfimmi allami suliffillit ikiortiserineqassapput, assigiinngitsunik ilinniagallit suleqatigineqassapput, suliamut tunngassuteqartut avatangiisinniittut suleqatigineqassapput.

Nammineq pisuusutut misiginermik aammattaaq kannigusunermik meeqqap qanoq nanertisimatiginera misissorneqassaaq – taakku immikkoortinneqassapput: meeraq misigiva nammineq eqqunngitsuliorsimalluni? – nukappiaraq/niviarsiaq misigisimava *kukkusuulluni*?

Inuup peroriartornera aallaavigalugu kannigusunneq pisuusutut misiginermiit siulliusarpoq.

Sakkortuumik kannigusunneq meeqqap mikineraniit, tassa ataatsip marlullu akornanni ukioqarneraniit, qaangiinnarneqarnermik misigisimaneranut takussutissaavoq. Paasineqarsimavoq meeraq avatangiisiminit soqutigineqanngikkuni/takuneqanngikkuni/tarrarsorfissaqanngikkuni

kannigusunnermit eqqorneqartartoq, tassa imaappoq pigisaq/misigissuseq/eqqarsaat taanna kukkusutut migisititsisinnaasoq, ”piusussaangitsutut” ittoq - imaluunniit meeraq nikanarsarneqarsimasoq, atonerlunneqarsimasoq, naalliutsinneqarsimasoq – imaluunniit allatut pineqarsimavoq allangortitassaangitsutut misiginartumik eqqunngitsuliorsimasutut imminut isigilersimalluni.

Taassuma paarlattuanik pisuusutut misigineq kingusinnerusukkut takkuttarpoq, pingasut tallimallu akornanni ukioqalernermi.

Taamaattumik pisuusutut misigineq katsorsassallugu kannigusunnerminngaanniit ajornanginnerujussuuvoq.

Kannigusunnerup ”meeqqap kinaassusaa” nanertarjaa, ”imminut annaatillugu”.

Pingaartuuvoq meeraq oqarfigissallugu sulisutut qanoq eqqarsarnerluni qanorlu ilimagisaqarnerluni – pisut aallaavigalugit eqqoriaalluni aalajangersimasumik isumaqarneq saqqummiunneqassanngilaq!!!!

Nalinginnaasunngorsaaneq

Meeqqat allat inersimasunik imertartunik najugaqateqarnissaq ajornakusoortutut isigigaat meeqqap tusaraangamiuk oqiliallaatigisarpaa – tassa inersimasut aalakoourujussuarnerminni nakuusertarpata nakuusertanngikkaluarpataluunniit. Uani pingarneruvoq nalornineq, toqqissisimannginneq, pisussat eqqoriaruminaattarnerat – maannakkummita qanoq taakku pinialernerannik nakkutiginnittuaannarneq nukersornartorujussuusarmat. Meerarpassuit oqiliallaatigisarpaat tusaraangamikku inersimasut imertarnerat – imminortarnerat – paasarnerat meeqqap pisuusutiginngisaannaraa, naallu aallaqqaammut meeqqat nalornisutut qisuariarfigisaraluaat, immaqalu upperisanngikkaluaat, taakku eqqartortuarnissaat pingaaruteqarpoq.

Pisariaqarpat meeraq aperineqarsinnaavoq meeqqanik allanik nalunngisaqarnersoq angajoqqaavi imertartunik – meeqqat akunnerminni tamakku oqaluserisarneraat, angajoqqaat imeraangata qanoq misiginartarnersoq – tamakku pillugit meeqqat allat oqaloqatigigaanni qanoq issanersoq ilimagineraat

...

Ilaqutariinni atonerluiffiusuni (imigassaq, nakuuserneq, atoqatigiinneq, iisartakkat...) **ISERTUGAQARNEQ** atuuttuaannarpoq aammalu **ATTAVEQAQATIGIINNIKKUT MARLOQUIUSAMIK IMMINNUT PITUTTORSIMANEQ** ilaqutariinni taakkunani nalinginnaasarlu. Ilaqutariit akunnermini pisunik tamanik nalunngeqatigiillutik, imminnut tapersersoqatigiillutik il.il. **OQARTARNERAT** nalinginnaavoq, misissoqqissaaraannili, assersuutigalugu ataasiakkaarlugit oqaloqatigaanni, imaluunniit sammisat aalajangersimasut pillugit oqaloqatigigaanni paasinarsisarluni taamatut ilisimasaqarsorineq tassaasartoq nammineq pissutsinik allamut nuutsitsineq imaluunniit taamaattoqarnissaanik kissaateqarnermik aallaaveqartartoq. Kiisalu ilaqutariinni atonerluiffiusuni **KILLISSARITITAASUTIGUT AJORNARTORSIUTEQARTOQARTUAANN**Angajappoq, makkuusinnaasunik:

1: avatangiisinut tunngatillugu killissarititat

2: kinguaariit akornanni killissarititat

3: inuit ataasiakkaat akornanni killissarititat

4: inuup nammineq ilumini killissarititai

- ingerlanerliortuusarput.

Sulisutut uagut qanoq akulerunnissatsinnut / suliniutissanik aallartitsinissatsinnut, killissarititat suut qanorlu aserorneqarsimanersut ilisimassallugit pingaaruteqarpoq.

Meeqqamut qajannartumut anniaatilimmullu attaveqaaqatiginiarneq iluatsissappat, taava inersimasut iliuuserisartagaannit meeqqap sungiusimasaannit aallaanerusumik periuseqarluta meeraq attaveqarfigisariaqarparput.

Illit inersumasugavit sinaakkutissat isumagissavatit, meeqqalli qanoq imaqarnissaat aalajangissavaa. Meeqqap saqqummiussai meeqqamik ikiuinissamut pingaarutillit atussallugit illit akisussaavutit. Taamaaliorniaranni eqqarsartaatsip pissusaanik ilisimasalittut/katsorsaasutut marloqiusanik inissisimaffeqarluni meeqqamut attaveqartariaqarpoq: Attaveqariaaseq siulleq meeqqap nammineq saqqummiukkumasaanik aallaaveqassaaq, aappaalu misissuineramik aallaaveqassalluni, tassa meeraq qanoq qisuariaaaseqarpa, attaveqartarnera qanoq ititigaa qanorlu misigissutsinit aqunneqartigaa, meeqqap attaveqarniarnermini oqaatsinik atuinera qanoq ippa? - attaveqarnaveersaarnarnermini oqaatsinik atuinera qanoq ippa? – ilinnit takooqusaarluni imaluunniit ilinnit takunaveersaartilluni allatigut qanoq pissusilersorpa. Isaatigut toqqarlugu isigigaanni meeraq qanoq qisuariartarpa, toqqarlugu imminut nakkuteqaritiigiinnerup attanniarnera meeqqap qanoq qisuariarfigisarpaa? – attaveqarfiginera unitsinnialeraangakku meeqqap tamanna qanoq qisuariarfigisarpaa? Meeqqap annilaanganera qanoq annertutiginersoq malugisinnaaviuk? - attaveqarfiginerata nalaani? Misigissutsitit suut (meeqqap nammineq pissutsiminik ilinnut nuutsitsinerata saniatigut) meeqqap ilinni pilersippai? – nukappiaqqamit/niviarsiaqqamit uumisaarneqartutut misigivit? - naakkigaajuk? – tunniutiinnaruit pitsaanerutissallugu kissaatigiinnarpiuk? – inissisimaffimmik pitsanngorssaataasinnaasunik isumassarsivit?

Aalajangersimasumik periuseqarluni meeraq ilisimasaqarfigilerniaranni periuuserineqarsinnaasoq tassaavoq – aamma meeraq ukiukitsunnguugaluarpuunniit – ilaqutariit/kinguaariit titartaanikkut kikkunerannik inissititerineq inuillu tassaniittut assigiinngitsut kikkunerat oqaluuseralugu – kikkut imminnut nuannareqatigiinneruppat, kikkut imminnut nuannarivallaanngillat, kikkut imertarpat, annersitsisarpat, atoqatigiittarpat...mianersortumik ingerlalluni taanna suliassaavoq..

Soorunami aamma meeqqap nammineq titartagai pingaaruteqarput.

Misissuineramik suliaqarnermi, meeqqap killissai sumiinersut misissuutigalugit iluaqutaasinnaasoq tassaavoq meeqqap imminut titartartinnissaa. Timip pisatai oqaluuseralugit, inuit timitik qanoq aquttarneraat oqaluuseralugu, timip qanoq atornissaanik piginnaanerinillu nammineq ineriartortitsinissaanut aalajangiinissamut pisinnaatitaaffik oqaluuseralugu – inuup piginnaanarnermik atuinissaminik nuannarisaaqarnera – taamaaliornarlu inummut peqqinnartuusoq – timip suut pisariaqartinnerlugit oqaatiginnittarnera – tamannalu qanoq pisartooq? – timip qanoq oqaatiginninniarnera ”tusaaneqarsinnaasoq”? Alloriarneq tullittooq tassaasinnaavoq misigissutsit timimut inissititerneri. Kamanneq, asanninneq, nuannaarneq, annilaanganeq, aliasunneq...kanngusunneq pisuusutullu misigineq, nalornineq uumisaarneqartutut misigineq sumiippat, qalipaait assigiinngitsut atorlugit titartagaq qalipaasersorneqarsinnaavoq. Tassa meeqqap killissarititai sumiinersut paasiniaarlugit isumassarsiaasinnaasut tamarmik iluaqutaasinnaapput.

Pinnngussat misigissutsinik nuutsinnissaanut iluaqutaasinnaasut, meeqqanut artornartorsiortunut ikiuutaasinnaapput, assersuutigalugu pinnngussat ”piginnaanillit” meeqqap misigissusaanik aalajangersimasunik saqqummiisinnapput – misigissutsit taakku qanoq sakkortutiginerat qanorlu ”iluseqarnerat” eqqoriarneqarsinnaasunngortittarpat – kiisalu imminut illersorniarluni pissusilersuutit suunerat takujuminartunngortissinnaallugu. Meeqqat immikkut mianerisariallit navianartorsiortullu amerlanertigut misigissutsiminnik aqutsinerminni tunuarsimaartorujussuusinnaasarpud imaluunniit initoorujussuusinnaallutik, tamatumunnga peqquutaasarluni kinaassutsiminnik namminiussutsiminnillu ataatsimoortitsinarnerisa sanngiissuteqarnerat. Tamatuma kingunerisarpaa pissutsit qanoq

ikkaluartulluunniit "imminiuginnarnissartik" ajornakusoortittarmassuk, inuttut kinaassusiat pissutsit massakkorpiaq qanoq innerannit ilusilerneqartarluni, paarlattuanik pissutsit qanoq innerat apeqqutaatinnagu kinaassuseq ataasiusaraluartoq.

Pinngussat, misigissutsinik aalajangersimasunik saqqummiinissamut kissaateqalersitsisut misigissutsip taassuma takutinnissaata akuersaarneqarneranik meeraq paasitissinnaavaa, paarlattuanik pinngussat misigissutsinik saqqummiisitsisannigitsut meeqqat "soqutiginnilersittangilaat". Meeraq pinngussamik tunineqartassangilaq, taakkuli meeqqap inunnigisaaniitinneqartassallutik, assersuutigalugu natermiitillugit, pooqattammiitillugit, angalalluni nassatat akornanniitillugit. Meeqqap nalussangilaa nammineq kissaadini malillugu pinngussat pinnguarisinnaallugit aammalu iperarsinnaallugit, aserorternagilli. Tassa pinngussat misigissutsinut tunngasuni siunertanut assigiinngitsorpassuarnut iluaqutaasinnaapput, soorlu misigissutsinut makkununga: annilaanganeq, kamanneq/sukasimaarneq, aliasunneq, misiginneqataaneq, nuannaarneq. Misilittakkakka malillugit meeqqat taamatut ajornartorsiuteqanngitsut pinngussat taama ittut "quiaanaannartutut" imaluunniit "tissinaannartutut" isigisarpaat – akornutitut isiginngilaat, aammali pinnguarerusunnagit. Paarlattuanilli meeqqat aserorneqarsimasut akersuunnermut, isumassuinnermut il.il. atortarpaat...

Uani aalajangiisuunerpaavoq niviarsiaaraq/nukappiaraq ataqqineqarluni inuttut naligisatut, soqutiginarlutut nalilittullu pineqarneranik misigitissallugu. Immaqa taamaaliornikkut imminut illersorneq ima qasukkartinneqarsinnaatigilissaaq toqqortukkat suunersut takutinnissaannut ammarsinnaalerluni.

Allaaserisaq 2:

'Meeqqat kinguaassiutitigut atonerlukkak at ulluinnarneq inuunerat'

Kinguaassiutitigut atonerluinermik uani eqqartuininni pivakka kinguaassiutitigut iliuuseqarnerit, inersimasup atoqatigiinnikkut piumasaminik angusaqarniarluni meeqqamik attaveqarnermini kinguaassiutinut saatsitsisarnera. Kinguaassiutitigut atonerluisuusartut – taakkuusullu meeqqamut sakkortunerpaamik kingunipiloqartartut - tassaasarpud inersimasut meeqqamit tatigisaasut.

Takuneqarsinnaappat?

Ukiut qassialuit matuma siorna meeqqat kinguaassiutitigut atonerlunneqarsimasut immikkut ilisarnaataat ilikkarakkit, paasivara ukiut ingerlanerini meeqqat kinguaassiutitigut atonerlunneqarsimasut ukiuni arlalinni naapittarsimallugit taamaattoqarsimanerali naluinnarsimallugu. Tamakkuninnga ilikkagaqarnerma kingorna meeqqat "qanga" takusarsimasakka eqqaasarpakka, meeqqat arlaatigut puiukkiussimasakka – aamma katsorsaasut allat puiukkiussimasaat. Meeqqat taakku ilaat tassaasimappud qiteqqunnerit "tamaasa" oqaluuserineqartartut, taakkumi qanoq iliorlutilluunniit "tamatiqut" inersimasunit malugeqqusaartutullusooq pissusilersortarsimammata, imaluunniit "taamaanngisaannarmata", soorlu oqaatigineqartartoq kikkunnit "tamanit" asuli uumisaarisutut misigineqartartut. Meeqqat allat eqqaasartakkakka tassaappud "iluatsiffeqanngisaannartut", meeqqat "tamatiqut" iluatsinngitsoortartut imaluunniit aaqqissuussanut nalinginnaasunut meeqqat allat peqatigalugit orniguffissanut peqataannitsoortartut arlaatigut ajutoornertik imaluunniit napparsimalernertik pissutigalugu aammalu meeqqat neriniarnerup tungaatigut ajornartorsiutillit. Aamma sulit meeqqat allat taqungasut, taakku soorluli malunngitsumik qimaguttartut – ersikkunnaarlutik, allaat meeqqerivimmi perorsaasut oqartarlutik ullumi meeqqap taassuma meeqqerivimmiissimanera imaluunniit meeqqerivimmiissimannginnera malugisimanagu. Oqartoqarsinnaannngilarli meeqqat taamatut pissusilersornerat tunngavigiinnarlugu ilumut meeqqat kinguaassiutitigut atonerlugaasimasuusartut. Pissulersuutit tamarmik taaneqartut aamma meeqqat kinguaassiutitigut atonerlugaasimannngikkaluartut pissuserisinnaasarpaat.

Taamaattumunguna suliaasaq taama nalunartigisartoq.

Tusaaneqarsinnaappat?

Meeqqat kinguaassiutitigut innarlikkat atukkatik pissutigalugit paatsiveeruttarput. Immaqqa ajoqusiisoq oqartarpoq marluullutik iliuutsitik nuannersuusut immikkullu illuinnartuullutik – meerarli allarluinnarmik misigisaqarluni, tassalu annilaarujussuarnermik, anniarnermik, uumisunnermik, maajunnermik il.il.. Eqqarsarsinnaasarpurlo immaqami ilaannikkut nuannersuusartoq, meeqqallu ilaat isumaqartarput ajunngitsumik pineqassagunik pilliuteqartariaqarlutik.

Meeqqat kinguaassiutitigut atonerlugaasut allanut oqannginnissartik aalajangiussimalluinnartarpaat. Immaqqa nammineerlutik aalajangersimasinnaasarpaat kinguaassiutitigut atonerlugaaneq qanoq maajunnartigisoq, annernartigisoq, annilaanganartigisorlu, imaluunniit qanoq kamatsiginertik ikiligaasimatiginertillu kikkunnulluunniit oqaatigissanagu. Taakkunanngali ikinnerpaat kinguaassiutitigut atonerlugaanertik toqqortussallugu pissutissaqartarput. Meeqqat amerlanerpaartaasa atonerlugaanertik isertuuttarpaat ajoqusiisumit ussassarneqartarnertik imaluunniit

sioorasaarneqartarnertik pissutigalugu. Taamaallillutik meerarpassuit kinguaassiutitigut atonerlugaanertik isertuuttarpaat, oqaatigigaluarunikku qanoq kinguneqarnissaanut qunugamik, immaqalu annilaangarujussuaramik.

Naak meeqqat isertukkatik oqaatigerusunngikkaluarlugit, nukiit atonerlugaanermik unitsitserusukkut sakkortusarput. Naak meeqqat oqartoornissartik mianersuulluinnaraluaaraat – allaat ilaat nipaalluinnalersarlutik, oqartoornissartik annilaangagilluinnaramikku sunaluunniit oqaluuserinaveersaaraluarlugu, pissusilersuutaasa "ersersittarpaat" inuuneranni ajorluinnartumik pisoqartoq.

Imaassinnaavoq qulaani taaneqartutut pissusilersortut, imaluunniit pissusilersornernimmi atoqatigiinnermut tunngasunut sammititsisartut, assersuutigalugu malunnarluinnartumik sammisat atoqatigiinnermut tunngasut soqutigalugit, ukiuminnut naleqqiullugu atoqatigiinnermut tunngasunik sukumiilluinnartumik ilisimasaqarnerujussuaq inersimasuinnaat ulluinnarni atoqatigiinnerup tungaatigut ilisimassassaralui, pinnguarnermi atoqatigiinnermut sangutitseqqajaaneq, imaluunniit attuumaneqarnissaminut malunnaatilimmik annilaanganerujussuaq takussaasarpoq. Aamma suunera aalajangeruminaatsumik ersiutit takussaasinnaaput, assersuutigalugu meeqqat nuannaarfeqaratik, soqutigisaqaratik aammalu pinnguaqataarusuttaratik allanullu attaveqarnissamut kajungissuseqaratik. Meeqqat kinguaassiutitigut atonerlukkak ilaat inersimasorpaluttumik pissuseqalersarput, ilaat inerniartormikkut unittoortarlutik allanillu naleqannginnerusutut pissusilersortarlutik.

Taamaattumik meeraq kinguaassiutitigut atonerlunneqarnersoq "imaaliallaannarluni" paasineqarsinnaangilaq.

Meeqqat kinguaassiutitigut atonerlukkak, taama atugaqaraluarlutik inuunertik attanniarlugu, allatut ajornartumik eqqarsartaatsimikkut qajannaatsumik imminnut illersuusiortarput. Misigisatik morpaassinnaavaat (puigortuusisinnaavaat) imminnut oqarfigalutik taama pisoqarsimannngisaannartoq imaluunniit imminnut salloqittarnermikkut eqqaamasaminniit pisut aamma taama ajortiginngitsut aalajangiussinnaallugu. Meeqqaat ilaat ima inerniliisarput immaqana sinnattuinnarsimallutik imaluunniit takorluuiinnarsimallutik.

Ilaannikkulli atonerlugaanini meeqqap oqaatiginiartalaruaara. Ilaannikkut qanoq pineqarsimanertik toqqarlugu oqaatigisarpaat, ilaannikkulli toqqarnagu qanoq pineqarsimanertik inersimasut eqqoriaanissaannik ikiorniarlugi oqaluttarlutik. Meeqqat oqaatiginiagaat inersimasut qaangiataaginnaraangassuk imaluunniit upperinngikkaangassuk meeraq isumaqalersarpoq ajoqusiiisup oqaasii imaluunniit iliuusai ILUMUT eqqortuusut, namminnerlu misigisatik eqqunngitsuusut. "Iisimasaq" taanna killormoortoq meeqqani itisuumik inississinnaasarpoq kingusinnerusukkulli pigiunnaarniarnera ajornarluinnangajattarluni.

Taamaattumik meeqqat taama inissisimasut ikiorniarlugit qanoq iliornissatta nalunnginnissaa pingaaruteqarpoq.

Takusaqarnissarput tusaasaqarnissarpullu sapinngilarput?

Meeqqat atonerlugaanerminnik nalunaarfiginiaraangatigut inersimasuusugut sooq taama "poqiitsigisarnerput" sammissallugu pingaaruteqarpoq.

Ajornartorsiut taanna assigiinngitsunik aallaaveqarpoq. Kissaatitta ilaat tassaavoq "taama" pisoqartannginnissaa, taamali kissaateqarnitta ilaannikkut sequnngertissinnaasarpaatigut, pisullu

saannguatsinniikkaluartut takkuitsoorsinnaasarlutigit. Taassuma saniatigut immaqa eqqatsinni inersimasut meeqqallu akornanni atoqatigiinnermut tunngasunik pisoqartoq paasigaangatsigu nalornisorujussuannortarpugut. Malussarnivut ilumut eqqortuunersut aammalu eqqortumik iliuuseqarnissamut piginnaeqarnerluta nalornissutigilersarpavut – inuk ilisarisimasarput ilumut "taamaaliorsinnaanersoq" paasiuminaatsilluinnartarparput, aammalu inersimasut meeqqanik ajoqusiiisut qanoq pissuseqarluta iliuuseqarfiginissaat nalornissutigisarlutigu. Inersimasunut pasilliuteqarnissaq ajornakusoortarpoq, takusaqannginnissarlu ajornarnginnerusarlunilu.

Meerarli nanertuuteqartutut pissusilersortoq takugaanni qisuariarnissaq pingaaruteqarpoq, tassunga peqatigitillugu meeqqap inissisimaneranut ajorseriaataanngitsumik qisuariatoqartariaqarluni. Tassa imaappoq meerannguit Annap imaluunniit Ottop kinguaassitigigit innarlerneqarsimasinnaanerannik pasitsakkaanni ingasaassinani qisuariatoqartariaqarpoq. Iliuusissatut innersuunneqarsinnaasut marlussuit ukuupput:

KISIMIILLUNI ILIUUSEQARTOQANNGISAANNASSAAQ: pasitsaassaqaruit suleqatit/pisortat nalunaarfiguuk, taamaalillutit ilisimasat kisimiillutit akisussaaffigissanngilat. Sumi inissisimanerit nassaariguk, meeqqallu atugarliortutut isikkoqarneranut "ilaqqunnaveersaarit".

ARRIITSUMIK TUAVIORNEQ: meeqqat paarinerlugaanerat imaluunniit nikanarsagaanerat, imaluunniit peqqissusaat ineriartornerallu navianartorsiortinneqartoq paasigaangassiuk imaluunniit pasitsaakkaangassiuk iliuusissatut pilersaarusiornissarsi pingaaruteqarpoq, taamaaliormerit atatillugu meeqqap soqutigisai ilissilu isumaginninnikkut oqartussaasunut nalunaaruteqarnissamut pisussaaffigisarsi ataatsimoortillugit isumagisariaqarpasi.

Uani killormut sammisutut ittunik pisoqartarpoq - tassami meeqqat isertugartik suna tamaat atorlugu attanniartarpaat - amerlanertigullu atornerlugaanerup paasisaanissaanik suliniuteqarnerput "akornusersorsinnaasarlugu". Qanoq pisoqarsimanagera eqqaamasinnaasannigilaat, oqatiginissaa annilaangagisarpaat - imaluunniit oqaasitiginnaasarnagu

Meeqqat annilaanganerisa ataqqinissaat pingaaruteqarpoq paasisaqarumaannarlutalu pinngitsaalineqartutut misigitinnginnissaat pingaaruteqarluni. Taamatummi pisoqarsimagaluarpalluunniit maannakkorpiaq paasisaqarnissarput pingaarnerrunngilaq. Eqqaamasariaqarparput atornerlugaaneq piffissami sivisusinnaasumi - immaqa ukiuni arlalinni – ingerlareersimasinnaavoq, taamaalillunilu pisimasoq meeqqamut nutaarsiassaanani. Meeqqap inuttut ataqqineqarluni misiginissaa pingaarnerrpaavoq, tamannalu tunuliaqutaralugu ikiorniarneqarluni. Taanna erseqqissarpara, pissutigalugu uagut inersimasutut - kinguaassitigigit atornerluisoqarnera pasitsaakkaangatsigu paasigaangatsiguluunniit – qanoq pisoqarsimanagera eqqarsaatigissalluguluunniit artortaratsigu. Meeqqamulli misigissallugu nuanniilluinnarsinnaasarpog inuunermanni pisimasoq ajornerpaaq pissutaalluni taama soqutigineqartilerneq.

Allaaserisaq 3

Qanigisanit kinguaassiutitigut atornillunneqartarnermi pisut ataatsimut kattussuulluinnarsimasarnerat

Qanigisanit kinguaassiutitigut atornillunneqartarnermi pisut ataatsimut kattussuulluinnarsimasarnerat meeqqap atornerlugaasup ilaqutaasalu aamma taamatut kattussuusimalluinnarnerannut tarrarsuutaavoq, qanigisanillu kinguaassiutitigut atornerluisoqarsimatillugu suliniuteqarnermi malunniuttarluni, soorlu "eqqartuussivik" aamma "inunnik isumaginnittoqarfik" imminnullusooq akersuuttutut inissikkaangata, soorlu aamma takutisassiami ersertoq.

Qanigisanit kinguaassiutitigut atornerlugaasoqartillugu/qanigisarinnigisanit kinguaassiutitigut atornerlugaasoqartillugu suliagarnermi pissutsinik killormut sammisutut ittunik ulikkaartarpoq suliambut assigiinnigitsutitigut akuusunit paasiuminaatsinneqartartunik. Paatsiveeruttoqarajuppoq – kina eqqortumik oqaluppa? suna eqqorpa sunalu salluua?

Eqqartuussiviup suliassaraa pasillikkat pisuunersut pinngitsuunersulluunniit qulaajassallugu, taamaattoqarpallu pillaanissamut apeqqut aalajangiiffigisussaallugu. Taamaattumillu suliap eqqartuussisutitigut suliarineqarnerani pingaarnerpaavoq qanoq pisoqarpiarsimanera paasiniassallugu. Tamatigullu tamanna anguneqartanngilaq, taamalu pisoqartarnerata nassuerutigineqarnissaa pingaartuuvoq. Taamaaligaangat eqqartuussiviup suliassarilertarpa – akunnaallillugu oqaatigalugu – pasisaq eqqartuutissallugu/pillassallugu ilumut tunngavissaqartoqarnersoq. Tassa imaappoq, pasisaq pinngitsuunerarpat eqqartuussiviup eqqartuussuteqarnissaminut uppersaatit suut piginerai (angut/arnaq pasillerneqaatimisut pinerlussimappat pinerlussimannngikkaluarpalluunniit) apeqqutinngortarpoq.

Inunnik isumaginnittoqarfiup suliassaraa meeqqap ilaqutaasalu soqutigisaasa isumaginissaat.

Innuttaasut – inersimasuuppata meeraappataluunniit – inuuniarnikkut ima atugaqartut, ineriartornissamut periarfissaminnik aserorterisoqarneranik qanorluunniit periuseqarlutik oqaluttuurtut tusarnaassallugit ikiussallugillu inunnik isumaginnittoqarfiup suliassaraa.

Inunnik isumaginnittoqarfiup pissutsit misissorneqarnissaat isumagissavaa, meeqqallu tunuliaqutaata pisariaqartitaasalu qanoq innerat paasiniassallugu.

Ilisimasat ataatsimut katinneranni ilimanarpat meeraq kinguaassiutitigut atornerlugaasimasoq, imaluunniit meeqqap tamanna oqaatigippagu, inunnik isumaginnittoqarfiit amerlanersaat politiinut suliassanngortitsisarput.

Ilaannikkut ima ingerlasoqarsinnaasarpog suliap oqallisigineqarnerani pisuussuteqarnermut tunngasut qitiutinneqartarlutik: unnerluussaq pisuuva? Taamaalilluni unnerluussap pisuuneranut/pinngitsuuneranut uppersaatit qitiutinneqalerlutik. Tamakku inunnik isumaginnittoqarfiup suliassaasa akisussaaffiisalu avataaniipput.

Soorunalimi aamma kinguaassiutitigut atornerluisimasutut unnerluussaasut, suliassat allat assigalugit, inatsisitigut illersugaanerat qulakkeerneqarsimavoq. Tamanna eqqartuussiviup suliassaraa – taamaattoqarneralu meeqqap atornerlukkup tungaaniit isigalugu paasiuminaassinnaasarpog. Suliap tamakkiisumik inatsisit aallaavigalugit isiginiarnissaa meeqqap imaaliallaannarluni ajornakusoortitarpaa, nammineq iluminit misigisarlugu piviusut pisimasut – pereersimasut taamatuttaaq massakkorpiaq pisut – qaqilerneqarnerujussuat. Suliassamik ilisimannittutut – pisuni

amerlasuuni ilisimannittuatut - meeraq killisiorneqartarpoq nassuiaataalu – unnerluussamut illersuisumit – uppernangitsutut isiginiarneqartarlutik. Taamaaliortarneq eqqartuussiveqarnerup iluani pissusissamisorpoq, meeqqamulli peqataaffigissallugu ajornakusoorluni, tassami meeraq tamakkununnga akuutinneqaleraangami atornerlunneqaqqittutut/ajoquserneqaqqittutut misigisarmat.

Meeqqap atornerlukkan "inuunermini piviusut" assigiinngitsut avissaartillugit inuunerminik ingerlatsinissani ilikkartarpaa. Assersuutigalugu "inuunermi piviusoq" ataaseq unnukkut pisarpoq, tassani meeraq atornerlunneqartarluni, "inuunermilu piviusoq" alla ullukkut pisarpoq, tassani inuit allat akornanni nalinginnaasumik meeqqap inooqataaffia. Oqaatigineqarsinnaavoq inuunermi piviusut ataatsikkoortillugit meeqqap ingerlassinnaanngikkai, tassami pissutsit taama imminnut assigiinngitsigisut aqunnissaat ajornakusoorlunimik. Meeraq "ilivitsutut" inuusinnaasanngilaq, ikinnugitini pinnguaqatititigalugit, kisitsinermik ilinniaatigaluni imaluunniit erruutitigaluguni, kinguaassititigut atornerlugaanerit – anniarneq, annilaanganeq, kanngunarsagaaneq – eqqaamaniassagunit.

Meeqqap kinguaassititigut atornerlukkan inuunermi piviusut assigiinngitsut taakku avissaartisimaniarlugit takorluuisinnaanini ikiorsiuttariaqartarpaa, taamaaliornissarmi pisariaqartarpoq. Meeqqap takorluuisinnaanini atorlugu upperniarsarisarpaa atornerlugaasimanani, "niviarsiararli/nukappiararli alla" taama pineqarsimasoq – imaluunniit sinnattuinnarsimalluni. Meeqqap imminut paasinnitaasia "inuunermi piviusoq" sorleq atuunnersoq apeqqutaatillugu allannorartarpoq – taamaattumik meeraq kinguaassititigut atornerlugaq uppernarluinnartumik oqarsinnaavoq unnerluussaq pisuunngitsuq, soorlu aamma unnerluussamit niviarsiaqqap/nukappiaqqap atornerlunneqarsimanani uppernarluinnartumik oqaatigisinnaasaraa.

Inuit ilaat oqarsinnaasarpur meeraq sallusoq: tassami qinigassat marluupput, ukuusut unnerluussap meeraq atornerlussimavaa imaluunniit atornerlussimannngilaa. Imaanngilarli meeraq nammineq ilumini aamma taama misigisartoq. Akulikitsumik ima pisoqartarpoq, unnerluussaq meeqqamut qanittuusarluni, tassa imaattoqartarpoq unnerluussaq meeqqamut atornerluisuuginnarani aammali atornerluinerunngitsumik meeraq allatut atassuteqarfigisarpaa!

Taamaattoqarneratalu suliap ataatsimut sulariniarnera ajornakusoorlunngortittarpaa, tassa meeraq eqqartuussivimmi kiggigunneqaraangat, meeqqalli killisiorneqarnermini eqqarsaatigineqarnissaa ilikkariartorneqarpoq, assersuutigalugu isiginnaarummut immiullugu killisiuisarneq amerlasuunit atornerqaleriartuinnarpoq. Taamaaliornikkut killisiuinerimi pissutsinut ilungersunartunut meeraq illersorneqartarpoq, taassumalu saniatigut meeqqap oqaasiisa piviusut eqqartuussivimmut anngunnissaat qulakkeerneqartarluni, tassami killisiuineq avatangiisini toqqissisimanartuni ingerlanneqartarmat. Meeqqamut paasuminaattuaannarpoq soq ajoqusiisooq pinngitsuutinneqartoq, taamaallillunilu meeqqap piviusunik upperinninnginnera, tassa ilumut atornerlunneqarsimannngitsutut misiginera tassuunakkut uppernarsarneqartutullusooq pisarpoq. Taamaattumik meeqqamik katsorsaaniarneq suli ajornarnerulersarpoq, taamaallunilu piviusut pisimannginnerannik aalajangiineq, naak pisimagaluartut (tassalu atornerluinerit pisimagaluartut), tunngavigalugu meeqqap kikkut tatigissallugit nalulertarmagu. Ilumut taassuma atornerlussimavaanga, eqqartuussisormi oqarpoq taamaaliorsimannngitsuq? Tassami meeqqap nukippassuit atorsimavai imminut uppernarsarniarluni atornerluinerit taakku pisimannngitsut. Sammisassarlu taanna meeqqat atornerlukkan sularineranni annertuvoq, katsorsaasullu amerlanerit misigisimavaat, ajoqusiisup qanoq iliorsimanini nassuerutigigaangagu akisussaaffigalugulu oqaatigigaangagu, meeqqamut qanoq tamanna oqiliallatsitsisartigisoq. Piviusut inissinnerat annertuumik oqiliallatsitsisarpoq, aammali inersimasup uppernartutut saqqummerneru meeqqamut iluaqutaasorujussuusarluni. Akuttunngitsumimmi atornerluisooq tassaasarpooq meeqqap nammineq ataataa/ataatarsiaa, ania, illua imaluunniit aataa,

taamaattumik pisunik nassuerutiginninneq ilaqutariit ikiisa maminnerisut isigineqarsinnaavoq. Meeqqap ajoqusiisoq tatigeqqilertarpaa siunissamilu nalinginnaasumik inooqatiginissaa qilanaarilersarlugu.

Taamaattumik angut/arnaq ajoqusiisoq kissaateqarpat meeraq/meeqqat ajunngitsumik perusullugit, isumassaannik tunineqarput: Iliuutsitit meeqqamut nassuerutigikkit taamaaliornermullu akisussaaffik tigullugu meeqqamut takutiguk.

Sooruna unnerluussat pinerluuteqarsimanngikkunik nassuerutiginnissanngillat, tassami taamaaliorneq pinerluuteqarsimasutut pinngitsuusaarnertuulli iluaqutaanngitsigaaq.

Meerarli annermik suli pilliutigeqqinnagu unnerluussap inatsisitigut illersugaanera qulakkeerneqarsinnaavoq, qanigisanit kinguaassiutitigut atonerlugaasoqartillugu suliassap pilersaarusernerani sunniutaasinnaasartut eqqarsaatigereertaraanni. Pisariaqartutuarlu tassaavoq eqqartuussiviup inunnillu isumaginnittoqarfiup suleqatigiinnerminnik ineriartortitsiuarmissaat.

Allaaserisaq 4

”Inuusuttut toqqissisimanngitsut” pillugit pinerluuteqarsimasunut inissiisarfimmi sulisunik isumasioqatigiissitsinermi saqqummiussa

’Taama pissusilersornermut suna peqquataasinnaava?’

Ullumi eqqartugassap qulequtaraa "Inuusuttut toqqissisimanngitsut", tamatumani pineqarput inuusuttut inuiaqatigiit nalinginnaasumik ileqqunik inatsisaanillu sungiussinissamut ajornakusoortitsisut. Pinerluuteqartartut iliuutsitik peqqissimissutigisanngilaat imaluunniit pisuussuteqartutut misigisanngillat, naak sakkortuumik pinerluuteqarsimagaluarlutik, immaqa allaat inunnut allanut taamaaliorisimagaluarlutik. Inuiaqatigiillu sumiikkaluarunilluunniit taakku qanoq iliuuseqarfiginissaat ajornartorsiutigisarpaat. Nunat ilaasa mattutiinnartarpaat neriuttarlutillu inuiaqatigiinni innuttaasut sinneri eqqissisitaassasut – nunalli ilaasa, soorlu uagut nunatta, paaserusuttarpaat ikiorniarsarisarlugillu, taamaalilluta taakku uagullu immitsinnut nuannaqatigiilluta inooqatigiinnisarput anguniarsarisarlutigu. Paasisarparpulli tamanna qanoq ajornakusoortigisoq, tassami isumaqaruttulerluta MAANNA nukappiaqqap taassuma tatigileraatigut, taassuma pakatsisittarpaatigut, sakkortunermillu suli iliuuseqarsinnaasarluni. Soorlulusooq imminut inoqatiminullu ajortussa ugartortaraa. Immaqa sukasimaartarpoq, aqussinnaangisaminnik kamarujussuarterluni, unataalluni, tillinniaqqilluniaasiit imaluunniit allatut iliorluni. Iluartumik inuuseqarumalluni neriorsuisarpoq – ”periarfissamik tuneqqilaannga, taava takutissavara tatigisinnaagimma” – kisiannili oqaatsini eqqortinngitsooqqittarpari. Sunaana nukappiaraq misigissutsiminik – uangalu misigissutsinnik – taama soqutigittaatsigisoq?? Oqaatigeriikkaminut pituttorneqanngisaannartoq, maannakkorpiarli annanniaannarluni oqapallaannartartoq??

Taamaaliortartulli amerlasuutigut tassaasarput inuusuttut peroriartornerminni ajornartorsiorsimasut. Sakkortuumik naalliutsitaasarsimasinnaapput imaluunniit ataavartumik annertuumik sumiginnagaasimasinnaallutik. Aamma imaassinnaasarpoq inuunerat tassangaannartumik timikkut eqqarsartaatsikkulluunniit ajoqusigaasimasooq, ilaqutariinnik aseruisumik – inuunermili misigisat taakku meeraq ima inerniliitissimasinnaasarpaat: ”imminut isumagisariaqarpunga, piumasama angunissaat nammineerlunga sorsuutigisariaqarpara, taamaallaat uannut tatigisinnaavunga – allat atorfissaqanngillat, sillimasuaannartariaqarpungalu. Taakkumi periarfissaqaleriarunik uukapaatissavaannga”.

Oqartoqarsinnaavoq nukappiaqqap taassuma inuunermi misigisani tunngavigalugit eqqarsarnera paasinarsinnaasoq: allanit unneqqaserluffigineqarneq, naalliutsitaaneq, nikanarsagaaneq. misigisimavaa, maluginngisaminillu ”akeqqani” – avatangiisini – sorsuffiginiarlugit aalajangersimalluni ”ajornartorsiorninnut avatangiisikka pisuupput, asuli pinikka, ajoqusiinikka inunnullu allanut unneqqaserlunnikka nammineq pisuussutigaa. Tamannami nalinginaavoq, ilaa? – uangami silarsuanni taamaappoq”

Oqartoqarsinnaavoq inuusuttut taakku ”taama ikiorfissaarutsigisimasut” allaat nalinginnaasumik inuunermut sungiussisinnaanatik, naqisimaneqarlutik inuuneqarnermit ilusilersorneqarsimasut, naqisimannittullu iliuusai assigalugit inuuneq ingerlatilersimallugu. ”Inersimasut uannut taamaaliorisinnaappata aamma uanga allanut taamaaliorisinnaavunga” – ”Jens, taanna inupiluk unatarakku soq naveersissaanga, uffa uanga ataatama taama pisaraanga?”

Inuusuttut nalinginnaasumik inuunermik sungiussiuminaatsitsisut piviusorsioortumik oqassagaanni asuli taamaanniaannarlutik sungiussiuminaatsitsisuusangillat – kisianniliuna allakajaamik

inooriaaseqarneq sungiutiinnarsimagaat, tassalu inuiaqatigiinni inuuffitsinni akuersaarsinnaasatsinnit allaanerusumik inuuneqarlutik. Avatangiisini ajoqusiilluni inuuneqarfiusuni, atonerluiffiusuni inuunissartik sungiusimavaat. Atonerluinermi oqarnera atituumik paasineqassaaq, tassa imigassamik, hashimik ikiaroonartunik, aammali pissaanermik, atoqatigiinnikkut, aningaasanik, misigissutsikkullu avatangiisini inuuffigisani atonerluinerusinnaavoq. Nalinginnaasumik silatusarluni inuuneqarfiunngitsuni peroriartorsimasuugajupput, ullut nalinginnaasut aamma ullut immikkut ittut, aammalumi pissutsit nalinginnaasut nalinginnaanngitsullu, suunerannik paasinninnissamut ikiuutaasinnaasunik ulluinnarni inuunermik aalajaatsumik misigisaqarsimasanngillat. Inuunerat nalaatsornerinnakkut pisunik imaqartarpoq, soorlu ilaqutariinni imigassamik ajornartorsiorfiusuni pissutsit taamaakkajuttut: Ullumi inuunerput imaappoq ullorli alla allaalluni, taamaattumillu inersimasut iliuusaasa maannakkorpiaq qanoq ittuunerat meeqqat maluginiartarpaat, naak suna nalinginnaanersoq sunalu nalinginnaasuunnginnersoq inersimasut meeqqanut ilinniartitsissutigisussaagaluaaraat. Meeqqat pisariaqartitamik pinissaat namminneq isumagisariaqartarpaat – inersimasummi imminnut eqqarsaatiginerusarmata, ilaannikkuinnarli nalaatsornerinnakkullu meeqqat eqqarsaatigisarlugit.

Angajoqqaat ilaat isumaqarparput ilaannikkooriaannarlutik meeqqat eqqaamagaangamikkit tamanna AJUNNGITSUUSOQ, meeqqalli pisariaqartippaat angajoqqaanit eqqarsaatigineqartuaannarnissartik – imaattussaanngilarmi aatsaat ”piffissaqaleraangamik” eqqarsaatigisassagaat. Taamaattumik meeqqat taakku ilaat, avatangiisini equngasuni inuunissartik ”sungiulluinnartarpaat”, ikinngutimik akornanni inuiaqatigiinnilu inuunermut nalinginnaasumut inooqataaniarnermikkut equngasumik inissisimalersarlutik. Sungiusimasaminni, immaqa pitsaavallaanngikkaluartuni, toqqissisimasutut misiginerat taavalu assersuutigalugu ilinniartitsisup piumasqaataasa akornanni tatineqarlutik inissisimasutut misigilersarput, soorlulusooq inuunerat avissaartuuteqqalluni. Meeqqat ilaat atuartuunerminniilli ima ajoqusersimatigisarput, piuaaffigineqaraangamik allaat ajoquserniarneqartutut misigisarlutik. Tassami naammassisaqarluni suliaqarnerup, unamminartunik unammillernerup namminerlu killissat qaangerlugit iliuuseqarniartarnerup nuannissusaanik piuaaffigineqarsimaput. Tassami nukissannguatik tamaasa atorlugit inuunertik ilaqtumillu isasuunnginnissaat isumaginarsimavaat. Tassa pissutsinut piviusunut naleqqutinngitsumik misigipput, namminnerli iluminni tatisimaneqarnerannut takussutissaalluni, namminnerli misigisartik aallaavigalugu taama pisoqarsorinngilaat. Avatangiisiminnit piuaaffigineqaraangamik atuarneq kisitsinerlu ilinniassagaat, misigisarput naapertuutinngitsumik pissusilersorfigineqarlutik. Ilaanni meeqqat taamatut isumaqarnerat angerlarsimaffiannit tapersorsorneqartarpoq. Angajoqqaat ilaat isumaqartarput ilinniartitsisoq sianilluannngitsuusoq, suliaminut naleqqutinngitsoq il.il., ”ertera paasisinnaaqaara”. Taamali pisoqartarnera nukappiaqqap aserorterneqarneranut ilapittuutaasarpoo, tassami allat peqatigalugit sammisassanut peqataanissaminut periarfissaanik arsaarneqartarimi. Nukappiaraq ataatsimoornerup avataaniilersarpoq, kiserliularluni annilaangalerlunilu allanillu malersorneqartutut misigilerluni – tassa inooqataanermut sungiusarnissaq pisariaqartitani pinngitsoortarpaa, taamaalillunilu allat akornanni qanoq imminut ikiorniarnissani ilikkanngitsoortarlugu. Angerlarsimaffimmini qanoq ingerlanissani ilikkarsimavaa – inersimasut qisuariarneri malillugit qanoq iliornissani ilikkarsimavaa. Atuarfimmili ilinniartitsisut atuaqatillu qisuariarneri malillugit qanoq iliornissani naluaa – oqaatigineqartutuulli upperinnilluni tatiginninneq sungiusimanngilaa, avatangiisiminni ingerlanissaminut nalerassaqanngilaq, taamaattumik ”maluginngisaminik” pisoqarfiusumit nutsunneqartutullusooq pisarpoq, ”pisoqarfiunerppaaq” ornittarlugu – ”pitsaanngitsumillu iliuuseqarlutik” inuusut qaninnerusarlugit. Imaanngilarli nammineq nalunngissutsini malillugu taamaaliortartoq, kisiannili soorlulusooq savimernit kajungerisaannit nutsunneqartutut ittarpoq, soorlu paasut, tillinniarlutik isaartut imaluunniit inuit akunnerminni imminnut pissusaaffilersuiffiunngitsut kajungerisarlugit. Tassami inuit akunnerminni pissusaaffilersorluni

inoqataaneq ilikkarsimangilaa, soorlulusooq imminut pisussaaffilersorluni inuusoqarnera takunngitsoortarpaa. Pikkoriffeqalissagaanni pikkorlulluni aallarteqqaartariaqartoq akuersaaruminaatsippaa – immaqa – taamaalilluni ilikkagaqarsinnaalluni ilikkagaqassagunili sungiusartuartaarluni. Angerlarsimaffimmit sungiusimavaa iliuuseriniakkat massakkorluinnaq iluatsittariaqartut, taamaattoqanngippammi suna tamarmi aserussammat, taamaattumik nalinginnaasumik ineriartornermi ilikkagaqariartornermilu aqqusaartakkat suusut naluai. Nammineq pilluni naammagittassuseqanngilluinnarsinnaavoq – iluatsitsinngikkuni ilikkagassarlu erniinnaq ilikkanngikkuniuk imminut naleqanngingajattutut isigisinnaavoq. Atuarfimmi naveerneqaruni ilinniartitsisup sianiitsuunera qularutigiunnaariartuinnartarpaa – tassami ilinniartitsisoq nammineq pisuuvoq. Ilinniartitsisunilu aaqqiagiinngissuteqarnissartik soorlulusooq anguniartaraa – aammalu meeqqanut allanut tunngatillugu aamma taama pisoqarnissaa anguniartutut ittarlugu – eqqissisimasumik inoqatiminut akuunissani sapertutut ittarpaa. Taamaakkajuttarpormi, ”uivertoqaraangat” aatsaat imminut malugisinnaasarami -

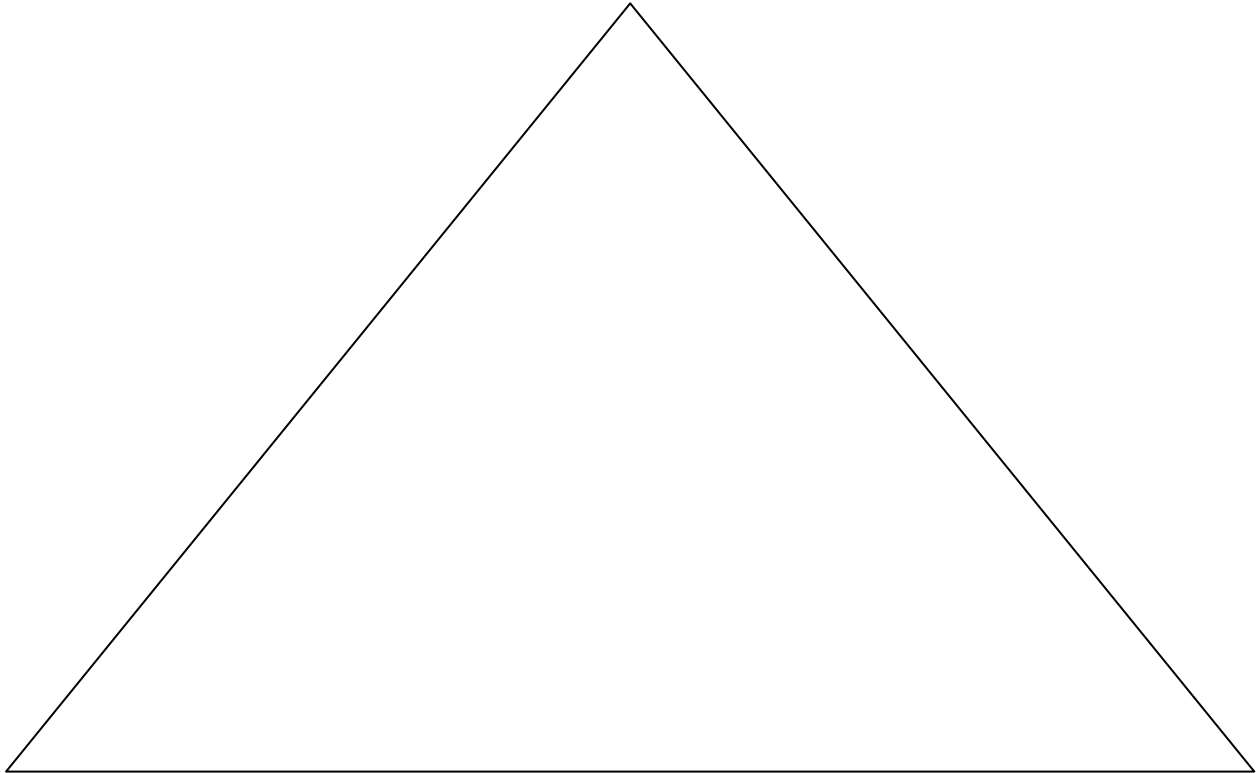
Immaqa pinerlunniakujuttartut akornanni oqqiffissarsiortarpoq – akuersaarneqarluni peqataasunngortitaanissamut piumasagaatit sakkortugaluaaraangataluunniit akuersaarnissaat piareersimaffigisarpaa, peqatigiittartut akornanni qummut isigineqarnissani pimoorullugu aalluttarlugu, inuilluunniit sussuteqanngitsut ilisarismanngisat aqqusinermi naapitat unatassagaluarunigit. Peqatigiittartut taakkulu malittarisassa qeratasuut toqqissisimanermik siornatigit misigisimanngisaaq misigitittarpaat – kiisami suna eqqortuusoq sunalu kukkusuusoq nalornissutigiunnaartarpaa. Kiisami eqqortut kukkusullu suunerinik ajoqersuunneqalerpoq – ajunngitsutigut ajortutigullu. Taamaaliorneq inuiaqatigiit nalinginnaasut suut eqqortuunerannik kukkusuunerannillu paasinnittaasiannut naapertuutinnngikkaluarpoq, taamaattumillu nukappiaraq inatsisinik unioqutitsisunngorpoq – taannali isumaqarluinnarpoq inatsisit kukkusuusut – nammineq iliuusini kukkusuunatik. Imaassinnaavoq paasineqaSSAGALUARUNI, nukappiaqqap iliuutsini kukkusuusoq nassuerutigigaa, aatsaalli pillagaannginnissani anguguniuk nassuerutiginnissinnaalluni. Tassa eqqarsatai allaat nukappiaqqap paatsuineranik sunnerneqarput, sorpassuimmi nammineerluni isumaginiartarsimagamigit, taamaattumillu inuttut kinaassusianik tunngaviliisuusimallutik.

Nukappiaqqap taama ittup iliuusai naalanngitsuliornerit nalilerutsigit, taassumma perorsarniarnissaa ussarnartorsiorfigilissavarput – suna eqqortuunersooq sunalu kukkusuunerusoq, qanoq iliussanersooq qanorlu iliussannginnerooq oqaatigerusulissavarput – inuppassuillu ajunngitsumik isumaqarlutik taamaaliorartut pakatserujussuurtarput, tassami tamakku tamaasa nukappiaqqap soqutiginnngilluinnartarmagit. Pissusilersornitik kisiisa aallaavigalugit isiginiarneqaraangamik ilaginnagaaqqittutut misigisarput. Nammineq iluminni pisut misiginnngitsuusaarniarlugit taama nukersortigisimanertik pissutigalugu qanoq misigisimanertik inunnit allanit taama takujuminaatsigisinnaasooq paasisinnaasannngilaat. Meeqqammi ukioqatigiit imminnut assersuuteqqajaanartarput assigiimmillu qisuariartarnissaat naatsorsuutigeqqajaanartarluni – ilimaginnngilluinnakkamilli allarluinnarmik qisuariartarput – ikiuerusuttutut misiginiarluni ilassiorneqannginnermik sukasihaarfigineqarnermillu qisuariartarfigitittoqartarpoq. Tamannalu aaqqiagiinnginnermut aallarniutaasinnaasarpoq.

Nukappiaqqap aseruiniartutut pissusilersornera avatangiisinut imminut ajortumik pinnissimasunut kamaassineratut paasineqarsinnaavoq. Akersuunera ima paasineqarsinnaavoq ilumini meerannuaq allanit takuneqarsinnaanngitsooq isumassorneqanngitsorlu qajassuunniarlugu taamaaliorpoq – annanniarnerninarmut inuunini atorpaq, annanniarluni iliuuseqartuaannarnini inuttut kinaassuserilersimavaa, naak ajunngitsumik iluaqutaasinnaasumik inuttut kinaassuseqarnissani pisariaqartikkaluarlugu. Takusinnaavarput inuunera ajoqusigaanernit atuiffiusimasooq, tamannalu inuttut kinaassusianut ilaalersimasooq. Naqisimaneqarluni inissisimanini imminut isertissimasutut ippaa, ajoqusiisullu periusaa nammineq pigalugu avatangiisiminut takutissallugu qinersimavaa,

ajoqusikkatulli pineqarsimanini ilumini itisuumut toqqorsimallugu. Ataatsimut oqaatigissagaanni meeqqat taamatut naqisimaneqarlutik inuuneqarnertik inuttut kinaassutsiminnut ilaatilersimavaat, taamaattumillu najoqqutassiat tamanut atuuttut nalinginnaasut toqqissisimanartinnagit inuulernissaat aarlerinarpoq.

Ikiuisoq

Ajoqusigaq

Ajoqusiisoq

Nukappiaqqalli ilisarnaataasa taakku marluk paasiniarnerat ilisarnaataasalu taakku qanoq sunniuteqarnerisa naatsorsuutiginnissaat ajornakusoortuuvoq. Silarsuarmi inuuffigissallugu nalunartumi annanniarluni ilungersuuteqarnera takusariaqarparput, tassami meeqqap imminut annanniarluni ileqquliussimasai iliuusaapput silatusaarnertut takusariaqakkavut, taakkulu meeqqamut iluaqutaasimallutik. Arlalitsigut meeqqat misigisarsimavaat angerlarsimaffimmi pisut inersimasunit naluneqanngikkaluartut, iliuuseqartoqarsimasarnatilli, meeqqallu sapinngisartik tamaat iliuuseqarniartarlutik – pissusilersornerisalu takutittarpaat ilumut taamaasiortartut. Tamannalu ataqqisariaqarpoq. Silarsuarmi paatsiveerusimasumi eqqarsartaatsimikkut napparsimalernatik aniguisimanagerat ataqqisariaqarpoq. Ajoqusigannguup ilorpiaani nukappiarannguaq inissisimasoq, iluaqutissamillu ikiorsiisinnasunut takuneqarnissaminik neriuuteqartuortoq ataqqisariaqarpoq.

Nukappiaqqap manngertumik imminut qallersimanera kinaassusiatut piviusuunngitsutut eqqartorneqartarpoq iluaniittoq kinaassusiviatut eqqartorneqartarluni, tassa imaappoq iluaniittoq nukappiaqqap qanoq misigissuseqarneranik pisariaqartitaanillu ilisimannittoq. Mammineerlutik nalunngissutsiminni taamaattoqarnera eqqumaffigisanngilaat aammalu taamaattoqannginnerarluninartarlugu, suliarissagaannili pingaartuuvoq taamaattoqartoq uagut nalussanngikkipput, aammalu immaqqa maluginngisaralunik nukappiaqqap oqaloqatiginerani allaat

tusarnaartartuq. Tamanna ima paasisariaqarpoq, nukappiaraq pissusilersornera pissutigalugu nikanarsarutsigu, taava ajoqusigaq iluminiittoq nikanarsarneqartutut misigissavaa – taamatut pineqarnini siusinnerusukkut nikanarsagaasarsimanermimut eqqaanartippaa. Akerlianilli ilumoorussinermik takutitsiffigineqaruni, nassuiaatai tusarnaarneqarlutik, kukkulluni iliuusai eqqortutut iliornertut akuersaaginnangikkaluarlugit – paasinnippaluttumik, isumassuerpaluttumillu alapernaasernermik takutikkutsigu, taava ajoqusigaq iluaniittoq neriuutissamik tunineqassaaq. Taakuli oqimaaqitigiissinniarnert ajornakusoorpoq – tassami nunappiaraq ”inupiluttut” naqissusissallugu, taamaattumillu pisassani pillugu pillarneqariaqartutut isigissallugu, imaluunniit nukappiaqqatut nallinnartutut, silarluarmit ajortumit annaanniagassatut isigissallugu ajornanginnerpaavoq. Taakkuli arlaannaalluunniit atorsinnaangilaq. Tassami eqqartuussisup tamanna isumagereerpaa – nukappiaqqallu pillaat taanna atorjaa. Uagut sulisuinnartut amigaataanik ilinniartissavarput. Soqutigittaappasissumik imaluunniit itigartitserpasissumik nukappiaraq pissangilarput, naak taama pigaluaaratigut – aammali pissusilersuutai aallaavigalugit inussiaatitut sunillu tamanik kiffartuussiniartutut inississanata. Pitsaanerpaamik ikiorusukkutsigu, taava imminut akisussaaffigisutut misiginissaanut sunnguugaluartorluunniit qanoq mikitigisoq nassaarisariaqarparput. Sungiusimavaami akisussaaffini iperartarlugu, akisussaaffik tigugaluaruniuk tigunngikkaluaruniulluunniit paasisinnaangilaa – tassa nammineq TASSAALLUNI imminiusoq allanit aqunneqarnermigut iliuutsini iliuuserisangikkai inuillu allat sinnerluni inuusinnaangitsut. Taamaasiorneq artornartorujussuusinnaavoq, soorlu ilassi inuusuttunik taamatut ittunik sullissisut oqaasiinit tusaasinnaagissi. Inuusuttunullu taakkununga paatsiveerusimasunut aalajangersimarpaluttumik pissuseqarluni sulisariaqarpoq, inuusuttunit taakkunanga malugineqassagaanni. Ilaannikkulluunniit misiginartarpoq mattunneqarnertik toqqississutigisaraat – tassa illersugaasutut misigisaramik. Eqqaamajuaannagassarli tassaavoq, nukappiaqqap pissusissamisoortutut isigisai uagut pissusissamisoortutut isigisatsinnit allaanerummata, eqqarsartaasia tamarmi, misigissusai iliuusaalu tassaammata nukappiaqqap iliuusaanut aalajangiisuusut.

Inuk kinaluunniit imminut iluaquserniarluni iliuuseqartarpoq – taamatullu paasinnittaasermut taanna aallaaviulluni.

Allaaserisaq 5

Meeqqat sumiginnakkat atuartut

KIIP-ip Ilinniartitaaneq pillugu ataatsimeersuartitsinerani 2006-imi novembarimi Katuarmi ingerlanneqartumi saqqummiussa.

Meeqqat sumiginnakkat atuartut

Sumiginnaanerp meeraq ineriartorneratigut eqqortarpa: misigissutsikkut – pisinnaasatigut, inuttut kinaassutsikkut:

Pisariaqartitatik ilikkartanngilaat – nammineersinnaaneq, ilisimasassanik ujarlerneq, piginnaanernik sungiusarneq – allat isumaannit/nalilersuinerinit pituttorneqartarput, imminnut nalilersornerminni/namminneq iliuutsitik pillugit piviusorsiorunnaartarput, ukiuminnut /ineriartornerminni killiffimminnut naleqquttumik akisussaassuseqarneq ilinniartanngilaat

”Kukkusoq” – ”killormut ittoq” ilikkartarpaat, ”ilikkagartik” taanna nassarlugu avatangiisiminnut appakaattarput – paatsoorneqartarlutik, pakatsisarlutik, kiserliulertarlutik ...

Ajoqusigaasarput: pisut ataqatigiinnginnerisa, tupattarnerit annertuut annikitsullu annilaangallutik inuuneranni ”uninngaannartilertarpaat” - iliuuseqarsinnaajunnaartillugit qimarratiginnittuaannersillugilluunniit, taamaalillutik piginnaasatik nukissatillu aallaavigalugit ineriartornissamut akornusersorneqartarput. Atugarliulersarput, soorlu inuit piginnaanerminnik atuinnissamut periarfissaqannikkaangamik taamaattartut –

Inuttut kinaassusiat qajannarsinnaasarpoq – ”piviusorsiuunngitsumik inuuneqalertarput”, ersernerluttunik killissarititaqarlutik – paquminartorpassuit/isertuussarpasuit pigisarpaat, pisussanik eqqoriaasinnaannginneq, naatsumik oqaatigalugu **toqqissisimasanngillat**

Tamanna meeqqap akuuffiini tamani sutigut tamatigut sunniuteqartarpoq, angerlarsimaffimmi taamatuttaaq atuarfimmi. Meeqqat ilaat angerlarsimaffiup avataanut inissinneqarsinnaasarput, tassami qajannassusertik pissutigalugu piumasaqaatit nalinginnaasut sakkortuumik qisuariarfigisaramikkit. Ulluinnarni inuunerminni immikkut illersorneqarnissaminnik annertuumik pisariaqartitsipput. Meeraq sumiluunniit najugaqaraluarpat pingaaruteqarpoq kikkut tamarmik meeqqamik taassuminngarpiaq sammisaqartut sapinngisartik tamaat pitsaanerpaamik suleqatigiillutik iliuuseqarnissaat, taamaaliornikkut aatsaat meeqqap inuttut kinaassusiata ilivitsunngortinnissaa piginnaaninilu aammalu nukissani pigisani atorlugit ineriartornissaa periarfissinneqarsinnaammat. Taamaattumik naatsorsuutigisariaqarpoq meeqqat mikisunnguunerminniit ima sumiginnagaatigisimasut, allaat ineriartornerat akornuserneqarsimalluni, inersimasunit annertuumik nukissorfigisariaqartut oqimaatigiiissumik inuuneqalersinnaaniassammata.

Equngasumik inuttut kinaassutsip ineriartornera, meeraanermi aaqqiiffigineqarsimanngikkaangat inuusuttunngornermi imaluunniit inersimasunngornermi, eqqarsartaatsikkut napparsimasunik sullisinermi taaneqartarneratuut, inuup kinaasusia akornuteqalersinnaavoq. Silaqassutsikkut piviusorsiuunngitsuunerunngitsumik, amerlanertigut anigorneqarsinnaanngitsumik sakkortuumik atugaqarneq kingunerisarpaa, piffissalli ilaani pisunilu assigiinngitsuni silaqassutsikkut piviusorsiuunngitsutut isikkoqarsinnaasarluni, soorlulusooq arnaq/angut misigissutsikkut allanngorartarluni, eqqarsaqqaarani qisuariartarluni, tassanngaannaq eqqarsaatigeqqaarnagu iliuuseqartarluni, isumaa allanngupallakkajulluni, taamalu pissuseqarnera avatangiisinit qanoq

iliuseqarfigissallugu nalornissutaasarpooq. Perorsimangitsutut iliornini, misigissutsinillu sakkortuunik atuilluni qisuariartarnini pissusissamisoortutut inuup isigisarpa, immaqalu inunnit allanit malersorneqartutut nikanarsarneqartutullu misigisarluni, naak immaqalla allat inuup taasuma naatsorsuutigiuminaatsumik pissusilersornera pissutigalugu sapilersutut misigisimagaluartut.

Meeqqat taakku perorsarneqarnerannut taamatuttaaq atuartinneqarnerannut atatillugu pingaaruteqarpoq inersimasut piviusut aallaavigalugit, sammisamat tulluurtunik sammisaqarlutik uppernarpassillutillu periuseqarnissaat. Tamanna ima isumaqarpoq, inersisut piviusorsiorlutik meeqqanut soqutiginninnertik takutissavaat, misigissutsillu kisiisa aqutsisuutinnagit meeqqamut najuunneq ingerlanneqassalluni. Meeraq peqatigalugu iliuitsit meeqqamit isumassalitutt misigineqassapput, ajornanngippallu meeqqap inuuneranut, imminiussutsiminik paasinninneranut piviusullu suunerinik paasinninneranut atassuteqassallutik aammalu inersimasut oqaraangamik oqaatsitik eqquutsittassavaat - tatiginartuussallutik. Taamatut periuseqarnerup kinguneqartumik iliorneq inernerisarpa, tassa imaappooq meeqqap inuuneranut, aammattaaq misigissusaanut ataqatigiissoqarnera ersersittarpa. Tatiginartuunerup tatiginninneq pilersittarpa, tamannalu inunnut allanut atassuteqarfiginnissinnaanermik meeqqat ilikkagaqarnissaannut pisariaqarpoq.

Meeqqat ilikkagaqarnissaannut aqutissaq pitsaanerpaaq tassaavoq qanoq iliornissaannik kissaateqarnermik ilisimatikkaanni. Kukkusumik iliorsimanerannik pillarlugit iliuseqarnerminngaanniit taamaaliorneq kinguneqarluarsinnaanerpaaq. Aammattaaq pingaaruteqarpoq eqqissisimasumik torersumillu oqaluunnissaat, taamaalilluni meeqqap ataqqineqarnini maluginiassammagu.

Maligassianik tamanut atuuttunik meeqqap ilisimasai amigarput – avatangiisini uani suna nalinginnaava sunalu nalinginnaanngila, taamaattumik meeqqat pisariaqartitaat tassaavoq ilitsersuunneqarneq, pillaanerunngitsoq. Meeqqat pisariaqartippaat qanoq iliorlutik aammalu sooq taamaaliornerlutik inersimasut oqaatigissagaat, piunasaqaatillu paasinartumik torersumillu oqaatigineqartut meeqqap tusassallugit pisariaqartippaa. Assersuutigalugu meeqqap ima oqarfiginissaa imminut akilersinnaavoq: ”Suligaangatta unillutit issianissat pingaaruteqarpoq, tamanna tamatta ajornannginnerumik ingerlanissatsinnut iluaqutaagami” – tassa meeqqap unilluni issiasinnaannginnera naveersissutiginaq. Erniinnarli paasinarsisarpaq ataasiaannarluni oqaatigissallugu naammanngitsoq kisianni marloriarluni imaluunniit arfineq marloriarluni oqaatigisariaqartoq. Iluaqutaassaguni amerlasooriaqarluni oqaasitigisariaqarput, ajornanngippat periuseq allanngortinnaveersarlugu – meeqqammi sungiusimannngilaat oqaatsinik inunnilluunniit tatigisaqarsinnaaneq. Aatsaammi ilinniarnialerpaat, naak immaqalla allilaareeraluurtut imaluunniit allereeraluurtut.

Inersimasut meeqqap avatangiisaaniittut qimerlooqqaartariaqarpaat suut meeqqap sapinnginnerai aamma amigaatigisani ilikkassagunigit nukappiaqqap/niviarsiaqqap illersorneqarnissaq, ikiorneqarnissaq tapersorneqarnissarlu qanoq ittut pisariaqartinnerai, uani pineqarput piginnaasat suuneri, aammattaaq misigissutsinut tunngasut inooqataanikkullu piginnaasat. Aamma qimerlooqqaassallugu pisariqarsinnaavoq meeqqat sorliit imminnut sunnerrilluttarnersut akunnerminnilu killissaasa inissiternissaannik ikiortariaqarlutik.

Aamma ilaannikkut pisariaqartarpoq piunasaqaatit naammassissagunigit suut pisariaqartinnerai immikkut sammissalugit. Atuaqatigiit immikkut atuartitat, imminnut qinngasaaruttut, kamasaaruttut ataatsimoortinniarnissaat ajornakusoorsinnaaqaq, tamarmik eqqumaffiginiarnerat ajornakusoorsinnaalluni ...

Inersimasut meeqqanut attaveqarnerminni, kissaateqarnerminni piunasaqarnerminnilu paasinarluartumik erseqqissumillu periuseqartariaqarput.

Ilinniagaqarusussuseqarluta inunngorpugut

Meeqqap mikisunnguunerminiilli unammilligassat taakkulu iliuuseqarfiginissaat nuannarisarpai. Inuummarissuseq, inuunermik nuannarisarqarqar inoorusunneq meeqqami ersittarpoq, meeraq pisunut peqataasoq. Nuannaarnerup taassuma nassaareqqinnissaanut inersimasut meeraq ikiussavaat – taava suut tamarmik ajornanginnerusumik ingerlassapput. Ilikkagassat ilikkarnissaat imaluunniit perorsaaneq meeqqamut pinngitsaaliissutaassanngilaq – ussasaarlugit imaluunniit siorasaarlugit ineriartornerat siuarsarneqarsinnaanngilaq, meeqqanullu ataasiakkaanut atugassarititaasut naammaginaruugaangata oqartoqarsinnaavoq ineriartorneq nammineerluni takkuttartoq, soorluttaaq aamma naasut seqinnileraangat nammineerlutik sikkertartut. Meeraq meeraanini tamaat isumassorneqassaaq meeqqallu pisariaqaritaanut ineriartornerminilu killiffianut isumassuineq naleqqussarneqartuassalluni – taamaalilluni meeqqamut isumassuineq, asanninneq meeqqap illersorneqarneranut piunasaqaatinullu pissusissamisoortunut iluaqutaasinnaaqullugu.

Taakkuli ataqatigiissinnissaat nalunartorujussuavoq – nalunarnerpaallutillu **meeqqap eqqarsartaatsikkut kingornussai: Meeqqap siusissukkut sumiginnagaanermiit eqqarsartaatsikkut ajoquserneri ”ileqqutoqqat kingornussat”**.

Naalungiarsuk inunngoraangami ikiorfissaqartanngilaq, naak inunnguutsiminik arlalippassuarnik piginnaaneqaraluarluni. Timi tamangajammi atorfissaminut piareersimasarpoq, taamaallaat qarasaa inerissimasarnani (taamaattuminguna ikiorfissaqartanngitsaq), ullumilu naluneqanngilaq asannittumik isumassuineq qaratsap inerinnissaanut pisariaqarluinnartoq, meeqqap nukissai piginnaanerilu pissusissamisoortumik ineriartussappata/atorneqassappata.

Ilaqutariinni inooqataanikkut misigissutsikkullu inissisimanerup qanoq ittuunera oqaluttuarisaanermi misilittakkani erserpoq. Tassani takusinnaavarput **inunnik attaveqarfissaminnik amigaateqarsimasut**, taamaattumillu inuunertik tamaat inuuniarnermi atukkanik peqquteqartumik eqqarsartaatsikkut ajornartorsiuteqartarput.

Inunnik attaveqarfissarsisarneq siulleq tassaasarpoq inuit akunnerminni imminnut qanoq ”pissusilersorfigisarnerannut” meeqqap paasinnittaasissaanik ilusiliisartoq.

Meeqqat **asanninnermik** tunineqartut allanut asannilluni inuunissaq pissusissamisuuginnartutut isigisarpaat. Uagut inuit uatsinnut pissuserisatta amerlanersai inoqatitsinnut tarrarsornitsigut pisarpavut – meeqqap soqutigineqarani immiut paaraluni allanillu soqutigineqarani uninngaannartup ilikkartarpaa inuit imminnut pisarnerat nalinginnaasoq tassaasoq **soqutigisaqannginneq**.

Inuunerup ingerlanerani inunnik allanik soqutigisaqanngitsutut pissuseqannginnissaannik, qajassuussinissaannik il.il. piunaffigineqalersarput, meeqqalli tamanna suunersoq naluaa, **asuli** pinertut paasivaa – imaluunniit meeraq tunuarsimaartorujussuaq isummanik saqqummiusseqqullugu piunaffigineqaraangami – meeqqap ilumini silarsuaaniit isigalugu asuli pineqartutut misiginarsinnaasarpoq, tassami nukappiaqqap/niviarsiaqqap nalusarpaa qanoq isumaqassanerluni...nalusarpaa isummat qanoq ililluni ilusilersussallugit, ingammik oqaasertalersorlugit nalunaaruteqarniaraangami.

Attaveqaaqatigiinnermi meeraq **peqataalluarterpoq**, ernerlunilu kiinnanik, pissusilersuutunik, ullup ingerlanerani pisartunik aalajangersimasunik, inuit akornanni silaannaap qanoq issusianik, misigissutsinik **ilisarsisinnaalertarpoq...** Meeraq aallaqqaataaniilli (immaqa sulii inunnigornani) **misigisaminik aaqqissuussisartutut** isikkoqarpoq – ilutigalugulu suulluunniit pisut ingerlaneranni inissititerinermik malussartarluni sukkasuumillu ilisarsisarluuni. Meeqqap ilisarsisinnaanini **nuannarerpasippaa** – inuummarissusermik nuannaarnermillu meeraq ulikkaartoq.

Inuup ineriartortarnera pillugu Daniel Stern-ip eqqarsaasersuutaa naapertorlugu **inuunermik nuannarinninnermik misigissutsit innaallannertut takkuttartut ilisarsisinnaanermillu nuannarisarqarnek tassaapput inuup tunngaviatigut namminiussusaanik ersersitsisut – misigisanik avatangiisiniittunik malussarnerit, misigisalluunniit assigiinngikkaluaraangata.**

Ineriartortarnermili ingerlaaseq taanna aatsaat pisinnaavoq avatangiisit uteqattaartumik ILISARSAAGAANGATA, meeqqallu siusissukkut ajoqusikkat misigisanik taama ittunik misigisaqarnissamat pinngitsoortinneqartarput – namminiussutsiminnik misigisaqarnissaat ilusilerneqanngitsoortarpoq – inuttut ilivitsuunngitsutut ingerlalersarput.

Taamaalilluni inuit ilaannut illernit ajortut sangoriarfissaqanngitsut atuarnert aallartittarpoq: anaanaq meeqqamat nukissaqarpallaanngilaq – qiagaluaraangalluunniit qisuariaatigisannigilaa ikiorfissaqaranilu nalaannartarpoq. Naggataatigut uniinnartarpoq qiajunnaarlunilu. Immaqalu anaanaq oqiliallattarpoq taamalu pikkoritsigisumik qitornaqarnini nuannaarutigisarlugulu – meeraq anaanaminit passutiinnarneqarnissaminik pisariaqartitsinngitsoq. Kisianni meeraq ”eqqarsartaatsimigut kaappoq”, taamaattumik avatangiisiminnik namminerminillu aaqqissuunnissaa aallartivinngisaannarpaa. **Ullup ingerlanerani pisartunik aalajangersimasunik ulluinnarni misigisaqartanngikkuni isumalioqqutiminik misigisaminillu aaqqissuussisinnaassusia sulisinnaanngilaq, inuttut kinaassusiata/namminiussusiata ineriartortarnera iluatsinngitsoorpoq,** taamaattoqartillugu meeqqat nipaatsunngorsinnaapput isummamikkullu nanertisimalersinnaallutik. Ima oqartoqarsinnaavoq susassaaleqisimasut, taamaalillutik inuttut kinaassuiat ”nukillaarluni” – soorlu nukiit atorneqanngikkaangamik taamaalisartut. Meeqqat nipaatsunngortarput, inuummarissusermik/uummaarissusermik annaasarpaat, sinittorujussuannorlutik, avatangiisiminnik misissuinerit unitsittarpaat/misissuinerit aallartinngisaannartarpaat – **meeqqatut nipaatsutut ”naalattutut”** peroriartortarput.

Inuuneranni kingusinnerusukut **inuunermi suliasat/unamminartut** meeqqanut taakkununga iluatsitsiffiusanngillat, tassami tunngaviummik inuunermi suliasat qanoq iliuuseqarfigissallugit nalusaramikkat: inunnut allanut atassuteqarfiginnissinnaaneq, tatigisaqarnermik misigisinnaaneq, aammalu suna atorfissaqartinnerlugu/pisariaqartinnerlugu misiginnissinnaaneq. Naalungiarsorujussuurtut isikkoqalersinnaasarput: inerisimanatik, sunalu eqqaallugu massakkorpiaq iliuuseqarumasarlutik, namminneq inooqataanerminni aamma peqataanermik misiginissaa piginnaaneqarfigisannigilaat/inuunnut allanut attuumassuneqarnertik paasisimasannigilaat, pingaartumik meeraqatiminnut. Soorlulusooq misigisatik tunngavigalugit misilittakkatik ilinniutigisannigikkaat – pisut ”piinnartarput”, namminneq akuunertik sunalu pissutaalluni taama pisoqarnera paasisinnaanngillat malugisinnaanalugu – aamma tamanna atuuppoq ajunngitsunik periarfissiisoqaraluarpalluunniit.

Inuttut kinaassutsimikkut aserukkat, tassa meeqqat mikisunnguunerminningaanniit aserukkat assorujussuaq **qajannarput** taakkulu ilarpassui qajannassusermik pigisaqarlutik alliertarput,

siunissarlu ungasinnerusoq eqqarsaatigissagaanni inuttut nammineersinnaasutut nalinginnaasumik inuunissartik ajornakusoortittarpaat imaluunniit ajornartilluinnartarpaat.

Meeqqat siusissukkut ajoqusikkat

- nalinginnaasumik attaveqarfigiuminaapput – imaluunniit attaveqarfiginissaat ajornarluinnarpoq
- inunnut allanut atassuteqarfiginnissinnaaneq ajornakusoortippaat – imaluunniit ajornartilluinnarpoq
- imminnut tatiginatillu upperinngillat aammalu allat tatiginagit upperinnagillu
- inooqataanikkut piginnaanernik ineriartortitsinissartik piginnaaneqarfiginngilaat

meeqqalli taama annertutigisumik ajoqusigaanngitsut, naak sumiginnagaasimagaluarlutik

- misigissutsiminnik aqutsisinnaasanngillat, pisussaaffiliisumilli attaveqarfigineqarsinnaallutik
- inunnut allanut atassuteqarfiginnissinnaapput, taamaattumik
- inooqataanermut peqataanissamut periarfissaqarlutik

Katsorsaaneq ilinniartitsinerlu

Katsorsaanermi suliaqarnitsinni **perorsaaneq eqqarsartaatsimillu katsorsaaneq** atortarpavut, meeqqap ajoquserfianit aallartittariaqartarpugut, kisiannili aamma meeqqap nukissat pigisai sulinitisinni atortariaqarlutigit.

Avatangiisit naatsorsoruminartut pilersittariaqarpavut, taamaalilluni ullup ingerlanerani pisartut aalajangersimasut misiginiassammagit, tamanna inuttut kinaassutsip ineriartornissaanut atugassaraa **misigisanik aaqquissuussinnaassusianik itersaasartoq**.

Taamaattumik ulluinnarni inuuneq aalangersimasumik paasinnittaaseqarluta, inuiaqatigiit nalinginnaasumik ileqqui atorlugit aammalu meeqqap pisariaqartitaanut naleqquttunik pilersaarusiortarpugut, taamaaliorniarnitsinnilu inussiarnersumik aalajangersimarpaluttumillu ataatsikkut pissuseqarnissaq oqimaaqitigiissaaruminaatsorli atorlugu ingerlaniartarluta.

Sulisoq meeqqamut maniguullunilu ataqqinnittariaqarpoq aammalu meeqqap eqqarsartaatsimigut ajoqusernerisa qanoq ittuunerat ilisimasaqarfigisariaqarlugu, tunngaviatigulli meeqqap peroriartornerata qanoq ittuunera sukumiisumik ilisimasariaqanngilaa.

Misilittakkavut aallaavigalugit sulisut ilisimasassanik misilittakkanillu amigaatillit sulinerminni kukkuluttortarneri amerlapput. Pissutsit ingasakkaangamik imaassinnaasarput:

- meeraq naalungiarsuttut nallinnartutut isigisinnaasarpaa, sunillu tamanik kiffartuullugu – taamaalillunilu inuunermini imminut ikiorsinnaalernissaa pinngitsoortittarlugu nukissallu pigisai piginnaanerilu ataqqinngitsoortarlugit imaluunniit
- pilersaarutit eqquutsinneqanngikkaangata iliuutsimini sukangavallaartumik periuseqarsinnaasarpog, imminut eqqarsaatiginermik meerarli eqqarsaatiginagu.

Taamaalilluni meeraq naapinneqanngittuartarpoq iluminilu aaqqissuussinissaminut ikiorneqanngitsoortarluni

Meeqqanik taakkuninnga sullissineq **nakkarfissanik** ulikkaarpoq, tassami meeqqap ajoqusigaanera itisusarmat annertullunilu, taamaattumik inuit amerlanersaat meeqqap pissusilersornerata sumik tunuliaqutaqarneranik takunninngitsoortarput, taamaalillutillu namminneq inuttut pisut aallaavigalugit qisuariarnaveersaarnissaminnik sungiusarsimangitsut meeqqanut naleqquttumik periuseqarsinnaasanngillat.

Imaaliiallaannarluni paasiuminaattarpoq, tillittarneq kukkusuusoq sooq meeqqap naluneraa – tassami nukappiaraq imaluunniit niviarsiaraq piffissami sivisuumi iluatsittumik tillinniartarsimasoq paasisaanani luatsittumik tillitani toqqortortasimallugit. Piviusorli unaavoq meeqqap tillitani toqqortarmagit, inuit allat kiinaanit takusinnaagamiuk oqaluttuarissagunigit ajornartorsiulersinnaalluni – imaluunniit allanit sioorasaagaasimanini pissutigalugu, imaangitsoq – siusissukkut ajoqusigaasimaguni – ileqqorissaarnissaq pissutaalluni tillittoqaaqusaanngitsoq paasisimagaa.

Soorlu naalungiarsuup avatangiisini asanninnermik takutitsiffiusuni uteqattaartumik misigitinneqarnissaq pisariaqartittaraa, aamma meeqqat annerit misigissutsikkut ajoqusikkat piffissaq sivisooq atorlugu uteqattaartumik isumassorneqarnissartik piariaqartippaat, aatsaat taama misigitinneqarunik iluminni aaqqissuussineq ingerlassinnaavaat tamannalu eqqarsartaasiannut ilaalersinnaalluni. Soorunami meeraq sorleq pineqarnersoq apeqqutaatillugu taassumalu pisariaqartitai malillugit isumassuineq ingerlanneqassaaq.

Piginnaasami inunnit allanit ataqpineqarnissaat nukappiaqqap pisariaqartippaa ineriartorqqinnissaminilu piginnaasani atorfissaqartillugit.

Atuartitaanermut tunngatillugu tamanna ima isumaqarpoq, ilinniartitsisutut **piviusorsioortumik uppernarपालुतुमिलु** pissuseqarnissaq.

Meeqqat taakku atuartinniarnarat annertuumik piumaffiginnippoq, misilittakkakkalu naapertorlugit pingaartillugit sammisat allamut saatinneqaaqajaasarput: meeqqap **pissusilersuutaa** kisimi takoqqusutut ilersarpoq, taamaattumillu atuartitsinerup ilarujussua, meeqqamik paasititsiniaanermut atulussinnarneqartarluni?... Kisianniuna tassa paasinnissinnaannginnera taamaattoqarneranut pissutaarpiartooq. Meeqqap nalinginnaasup marluk-pingasunik ukiullip killiffianingaangit aqutissarsiornissaanut ikiorneqassaaq – soorunami oqaatsit eqqarsartaatsikkut piginnaasaasa killiffianut naleqqussakkat atorlugit.

Ataatsimut isigalugu pingaarpoq misigissutsit kisiisa atorlugit meeqqamut isiginninnginnissaq, aammali meeqqap angisuup silassorissusia sianissutsikkullu inuunera isiginiassallugu pingaaruteqarluni unamminartullu pisariaqartitai inuttut killiffianut tulluartut akuersaassallugit, alapernaannera ilikkarusussusialu ikorfartorneqassalluni. Tassunga aamma ilaavoq misissueqqissaarluni sulinnissaq. Atuaqatigiinni meeqqat qanoq ittuunersut ilinniartitsisoqatigiit qimerloortariaqarfaat, peqatigiikkaangamik sutigut ingerlanerliortarnersut sutigullu ingerlalluortarnersut – sutigut imminnut tunioraassinnaappat? Sutigut imminnut aserorteruttarpat? – pingaarnerlu tassaavoq atuartinneqarneranni periutsit ersarilluinnartariaqarnerat, attaveqarfigneriaaseq, suut naatsorsuutigineqarnersut piumasaqaataanersullu ersarilluinnartariaqarluni.

Taamaattumik atuarfinni amerlasuuni taartaagallartut, akulikitsumik inuusuttut misilittagakitsut (pitsaasuullutillu ajunngitsumik isumaqartut) – meeqqanik taakkuninngarpiaq taama pisariaqartitsitigisunik atuartitsisussatut atorneqartartut paasigaanngakku assut eqqasuttarpunga, tassami taamaaliornikkut piginnaanitik atorlugit ilikkagaqarnissaminnut periarfissinneqanngitsoortarmata – aammalu, ”inuiaqatigiinnut” appakaakkaangamik pisariaqanngitsumik allanut naleqqiullutik ajornerusumik atugassaqartinneqartarmata. Meeqqat taakku misigissutsimikkut, inuttut kinaassutsimikkut aammalu inooqataanikkut sakkortuumik ”eqqorneqareersimasuusarput” – taavalu tamakku qaavisigut pitsaanngitsumik atuarfimmi atugassaqartinneqarunik ”inuusuttunut nalinginnaasunut” unammillernissaminnut periarfissakitsuararsuanngortarput, ilinniagaqarsimannngitsut suliffissaannut tunngappata imaluunniit ilinniarfissanut tunngappata. (Meeqqat/inuusuttut taakku ilarpassui suliffimmi piginnittumit ilinniarinneqarnissaat taakkununga piukkunnarnersaavoq, ”tasiorteqarlutik” ilitsersorneqarunik angusaqarluarsinnaasut).

Inuit naapittarpakkama ilaat, aamma suliamik ilinniagallit, isumaqartarput meeqqat inuttut kinaassutsimikkut aamma/imaluunniit misigissutsimikkut ajornartorsiortut nallinnartuusut, taamaattumillu piumasaqarfigineqarsinnaanatik. Taamaanngilaq – tassa meeqqap killiffianut tulluurtunik piumasaqarsinnaagaanni (meeqqap ineriartornermini killiffiia – meeqqat ataasiakkaat misissugarineranni nassaarineqarsinnaasoq - aallaavigalugu) piumasaqaatillu kajungernartunngorlugit saqqummiussinnaagaanni, ilikkagassat pissanganarsaarlugit sumullu atorneqarsinnaasut ersersissinnaagaanni piumasaqaateqartoqarsinnaavoq. Meeqqat taakku eqqarsaatimikkut ulluinnarni annanniartuusarput, allanillu eqqarsaateqarnissartik nukissaqartittarnagu. Inunnguuserallugu alapernaassuseq annaasimavaat, taamaattumillu taanna itersaqqittariaqarpoq – soorlu aamma isummanik aaqqissuussisinnaanerannut tunngatillugu taama ittoq. Amerlasuutigut atuarnermi malitassat ukiuminnut naleqquttut malinnaaffigisinnaasanngilaat, imaanngilarli tamanna peqqutaalluni ilikkarsinnaasaannik ilinniarinneqanngilluinnartuussasut –

Ilaannikkut eqqarsartarpunga – immaqa meeqqat taakku sinnerlugit piumasaqarpallaarlunga - atuartuunerisa nalaanni sapinngisaaq tamaat ilikkagassaannik sapinngisamik amerlanerpaanik ilinniarinneqartariaqartut, tassami taakku amerlanersaat inuunermik sinneranni atuagarsornikkut piginnaanernik tuniorarneqarnissaminnut periarfissinneqartanngillat. Taamaattumik atuarnikkut kisitsinikkullu tunngaviusumik piginnaasat pingaaruteqarluinnarput – ullutsinni atuarsinnaannginneq/allassinngaannginneq imaluunniit nalunannginnerpaanik kisitsisilerisinnaannginneq, assersuutigalugu aviisinik atuarsinnaannginneq, akissarsiat allagartaannik atuarsinnaannginneq imaluunniit pisiat allagartaanik misissuisinnaannginneq, inunnik kanngusutitsisarpoq.

Timersorneq assigisaalu taakkununga neqeroorutigissallugu ussarnartorsiornarsinnaavoq, tassami taakku uniffeqannginnerannut iluaqutaasinnaagami, aammalumi pingaaruteqarpoq. Kisianni taannaanaq neqeroorutaasusaanngilaq – tassami kajungerinngikkaluarlugit sungiusagaqarnissaq pingaartuuvoq – soorlu aamma inuit allat akornanni inooqataanissamut malittarisassat/najoqqutassat tamanut atuuttut nalinginnaasut ilikkartariaqartut – aammalu malittarisassat nuannarinngikkaluarlugit ilikkarnissaat iluaqutaasoq, ajoqutaanani, ilikkartariaqarpoq. Tassami tamakku inuunermi suliffimmiluunniit sumi sulinissamut sungiusarnermut iluaqutaagamik, tassa inatsisit nuanniitsut/soqutaarpiannngitsut, ataatsimulli isigalugu (imaluunniit pisortarisaq nuannaartinniaannarlugu) malittariallit, arlaatigut ilikkalaarsimanissaat malinnissaallu pisariaqarpoq. Tamakku piginnaaneqarfiginissaat iluaqutaavoq – tassa peqqutaasut qulaani allassimasut pissutigalugit, pingaarnertullu peqqutigalugu meeqqat taakku atuartinniaaraanni

atuaqatigiinni/atuarfimmi najoqqutassat tamanut atuuttut uteqattaartuarnissaat aammalu pisussat eqqoriaruminartuunissatt pingaaruteqarluinnarmat.

Allaaserisaq 6

Paarinnilluanningineq pillugu oqallinneq

Naalackersuinikkut ingerlatitsineq (politikki) qinikkallu

Uggoraara paarinnilluanningineq pillugu oqallinnermi nuna tamakkerlugu qinikkat saassunneqartarnerat. Tassami naalackersuisunut ilaasortap meeraq paarisussaangilaa, ilaa? Ingerlatitsinissamulli aalajangiussat suunersut uani apeqqutaapput, qinigaq kinaanersoq apeqqutaanani – taakku ingerlatitsinermi anguniagassat suliarisarpaat, misissorluaraannilu takuneqarsinnaavoq meeqqanik inuusuttunillu ikiorsiisarneq pillugu peqqussut aqutigalugu Kalaallit Nunatsinni sulinissamut pitsassuarnik tungavissaqartugut. Meeqqap qitiutinnissaa, assigiinnigitsunik suliallit suleqatigiinnissaat aammalu piaartumik suliniuteqartarnissap qulakkeernissaa tassani aallaavigineqarput. Taassuma saniatigut qeqqussut ataatsimut isigalugu Meeqqat pisinnaatitaaffii pillugu FN-ip isumaqatigiissutaanik tunuliaqutaqarpoq, taamaalilluni peqqussut tamarmiusoq isumaqatigiissummut tassunga toqqaannartumi innersuussivoq. Oqallinnermi uagut inunnik toqqaannartumik sullisisutut inatsisillu atorneqarneranni aqutsisuusut peqqussutip taassuma qanoq atorneqarnera unikaallalluta oqaluuserisinnaasuugutsigu uanga toqqaannartumik inunnik sullisisutut tunginninngaanniit soqutiginassagaluarpoq. Peqqussutip taassuma, ”anersaakkut iliuutsikkullu” inuiaqatigiit pisussaaffimminnik naammassinninnissaannut uagut meeqqat sinnerlugit najukkani ataasiakkaani taamatuttaaq nuna tamakkerlugu qinikkanut piumasaqarnissatsinnik pisinnaatippaatigut.

Sunamiuna peqqutaalluni pissutsit piviusut pillugit ilisimasatsinnik qinikkanut apuussiniarnerput taama ajornakusoortitsigigippit? Imaappa takusavut pillugit nalunaarutigisartakkaavut ikippallaartut? Ineriartornissamut akornutaasut ilungersunartut paarinerluinernik naalliutsitsinernillu peqquteqartut iluarsiivigissagaanni qanoq iliuuseqartariaqarnermik meeqqat sinnerlugit nalunaaruteqarniaraangatta anneruniangippallaartarpugut? Ajoqusigaanerit taakku meeqqap alliarnermini nammineq qaangersinnaangikkai nassuiassallugit pikkorluppallaarpugut? Suna peqqutaallu meeqqat inuusuttullu ikiornissaannut ”utaqqisunut allattorsimaffeqarnissaa” taama pitsaangilluinnartigisoq akuersaarsinnaavarput? Qanoq ililluni aningaasaqarneq meeqqanik sullissinermi apeqqutaatinneqarsinnaava, uffa nalunatigu tamanna suliasap suuneranik aallaaveqanngitsoq?

Inuit aalajangersimasut pisuutissallugit isumassaqaangilaq. Uani kukkusumik suliaqarneq imaluunniit aqqissuussaanerup iluani amigaatilinnik iliuuseqartarneq atuuppoq, taamaattoqarneralu soorlulusooq akuersaaginnaripput. ”Kialluunniimmi ...” oqartarpugut ”takusinnaavaa iliuuseqarfiginissaa qanoq ajornanngitsigisoq” – oqaatsitta ima ilanissaat puigortarparput ”naammaginartunik atugassaqaartinneqaraanni”.

Inuit, tassaasut angajoqqaat taamatuttaaq isumaginninnermi peqqinnissaqarfimmilu sulisut, ilinniartitsisut... killilimmik iliuuseqarsinnaanerisa akuersaarneqarnissaat kissaatigaara, tassami tamatta immikkut ”aqqissuussaannikkut inissisimaffivut” kattukkaanni soorunami aamma taakku amigaateqarput ajoquteqarlutillu, tamannalu akuersaarsinnaagutsigu taava meeqqap qanoq inuunera, ineriartornera peqqissusaalu kialuunniit isumannartutut siullermeerluni oqaatigiinnaraangagu, sumi suliffeqarnerput akimorlugu piaartumik suliniuteqarsinnaalissagaluarpoq suleqatigiillutalu iliuuseqarsinnaalissagaluarluta. Tunginnit isigalugu sulisut ilinniartinnerisigut sungiusarnerisigullu ulluinnarni sulineq nukittorsarneqarsinnaavoq, taamaalilluta suliasani ulluinnarni suliarinnittartuusugut qinikkanut

nalunaarutiginninniaaraangatta ersarinnerusumik apuussisinnaalissagaluaratta – anguniakkammi piviusunnigortinniernerini kommunit taamatutaaq namminersornerullutik oqartussat aammalu aqutsinikkut ingerlatsineq tunngavigalugit pingaarnersiulluni tulleriiaarinikkut sulisoqartarpoq, pitsaanerpaamilli sulinissamut najoqqutassat PIGINEQARPUT.

Ilisimasat

Meeqqaq ajornartorsiutaasa qanoq annertutiginerannik takussutissiisunik kisitsisinik amigaateqarneq pissutigalugu ukiut arlallit matuma siornatigut oqallinneq killormut sangutinneqarpoq. Ukiuni kingullerne misissuinerit tunngavigalugit tamanut saqqummersinneqartartut takutippaat, meeqqat peqqissutsimikkut ineriartornermikkullu navianartorsiortinneqartut amerlavallaartut.

Tamannali ima isumaqanngilaq ”Kalaallit Nunaanni meeqqat atugarliortuusut” – imali isumaqarluni Kalaallit Nunaanni meeqqat aarlerilersitsisumik amerlavallaartut atugarliortuusut.

Ima oqartartunik naammattuugaqakulavunga, pissutsit aqqinniarlugit iliuuseqartoqanngilluinnarpoq. Tamanna eqqunngilaq.

Isornartorsiuneq

Ajoraluartumilli ima pisoqakulasarpoq isornartorsiuisunut qisuariaateqarniarluta ulluinnarni sulinerput unitsikkallartariaqartarlutigu, isornartorsiunerit taakku piviusunik tunngaveqartangillat, piviusunik ilisimasaqarnermik tunngaveqartaratik, taamatullu isornartorsiuisoqaraangat pissutsinik allannguiniarluta suliniuteqartuusugut, AJORLUINNARTUNIK atugassaqartitaaneq pissutigalugu imminut illersorpaluttumik nipeqarnata qisuariartarnissarput ajornakusoortarpoq. Aammalumi ukiuni qulini kingullerni allannguinerit AMERLAPPUT, piffissamili tassanerpiaq ajornartorsiutit aamma amerlisimapput nutaallu takkussuullutik, tassa Kalaallit Nunaanni illoqarfinni annerni arlalinni ”illoqarfissuarmi” ajornartorsiutaasartut saqqummeralersimmata.

Isornartorsiunerit amerlanertigut piviusunik pereersimasunik tunngaveqarajunngillat ilaannilu tusaqqusaarnerinnartut isikkoqartarlutik!! Taamaattumik tamatigut maluginiarneqartarput. Tassa nipiliortoqaraangat taamaattoqartarpoq. Tusagassiutitigut saqqumnerani avatangiisinit eqqumaffigineqartarpoq ”illersueqqajaasut” ”akerlioqqajaasullu” tusarsaalersarlutik. Kisiannili kialuunniit akerlerissagunangilaa meeqqat ajunngitsumik atugaqarrariaqarnerat, ilaa? Taamaalliluta immaqa taanna siunertarinngikkaluarlutigu oqallinnerup sakkortuuliorfigineqarneranut peqataanitsinni angorusutaraluatta akerlianik iliuuseqalersarpugut. Ilaqutariinnimi ajornartorsiorfiusuni pisut sakkortusarput, tamannalu naammaqaaq. Oqallinnerullu sakkortuuliorfigineqarnissaannut uagut ilaartuisariaqanngilagut, ”uagut nammineq ”eqqortuliortuulluta” ”allallu ”kukkusuusut”.

Ulluinnarni suliamik ingerlatsisut tungaannit isigalugu

Uanga nammineq tunginnit isigalugu pisimasunik piviusunik saqqummiussisaanga, taamaaliornikkut piviusorsiorfumik aallaaveqarluni isiginninnissaq iluaquserniarlugu. Uanga tassaavunga eqqarsartaatsip pissusiinik inuk tikillugu sullissisoq, tassa katsorsaasuullunga – ilisimatusaatiginagu sulisuullunga – ulluinnarni sulineq ammalu sulinermi misilittakkat tunngavigalugit ilisimasakka saqqummiutissavakka. Tassa imaappoq ullumikkut inissisimanerup qanoq ITTUUNERA oqaluttuarissavara. Allat misigisaat allaasinnaapput, taakkulu aamma eqqortuullutik, tassami kialuunniit eqqortoq tamakkerlugu saqqummiussinnaanngilaa. Ulloq unnuarlu paaqqinniffinni 1994-imili sulivunga, ukiunilu kingullerni marlunni sumiginnaasarneq

pillugu nunatsinni kommunini pikkorissaanernik ingerlataqarsimallunga. 1994-imiilli Kalaallit Nunaat tamakkingajallugu angallavigisimavara, piffissamilu 2006-imi septemgarimiit 2007-imi oktobarip naanerata tungaanut Kalaallit Nunaanni illoqarfiit tamakkersimallugit aammalu nunaqarfippaaluit ornissimallugit.

Taamani 1994-imi ulloq unnuarlu paaqqinniffinni inissat ullumimut naleqqiullugu ikinneerarsuupput, taakkunanilu inissaqartitsisoqartuaannangajalluni. Utaqqisunut allattorsimaffeqarniarneq ajornartorsiutaanngilaq. Ukiulli qulit ataallugit ingerlaneranni ajornartorsiutit ”aqunneqarsinnaajunnaarlutik” annertusisimapput.

Taamaattoqarneranut peqqutaasinnaasunik marlunnik ilimagisaqarpunga – toqqaannartumik uppernarsaatissaqanngikkaluartunik:

- sumiginnagaanerup meeqqanut sunniutigisartagai sakkortunerulersimapput (tamanna assigiinngitsunik peqquteqarpoq, piffissaq alla atorlugu nassuiarusutannik), kiisalu
- taamaattoqarnera sulisunit assigiinngitsunik ilinniagalinnit eqqumaffigineqarnerulersimavoq.

Suleriaatsit ineriartortinniarlugit iliuuseqarnissaq soqutigineqalersimavoq, iliutsillu ilagisimavaat meeqqat, isumassuineq/sumiginnaaneq assigisaallu pillugit ukiuni kingullerni qulini-15-imi Kalaallit Nunaanni ataatsimeersuartoqartarnera isumasioqatigiittoqartarneralu (1994, 1999, 2000 + ukiut pingasukkaarlugit NunaMed-imi saqqummiinerit assigiinngitsut, kingullermik 2007-imi).

Oqartussaasoqarfiit assigiinngitsut aaqqissugaannik pikkorissaasoqartarpoq ilinniartitseqittoqartarlunilu, tassani peqqinnissaqarfik / PI, ilinniartitsinermik ingerlataqartut, tassa ISI aamma SPS aammalu Ilaqutariinnermut Pisortaqarfik suliniuteqarput, ukiunilu 1998-imiit 2006-imit ilinniartitseqqinnerit sisamat ingerlanneqarput, sulisullu 90-it missaaniittut piginnaasaat qaffassaavigineqarlutik, soorluttaaq aamma siunnersioqatigiinnerit najukkamilu pikkorissartitsisarnerit aqputigalugit ulluinnarni sulinermi piginnaanerit nukittorsaavigineqarsimasut.

Kiisalu aamma Innuttaasut peqqissuunissaannut pilersaarussiaq annertoq suliniutigalugu aallartinneqarpoq, Imminortarneq pitsaaliorniarlugu suliniut aallartinneqarpoq, aammalu sumiginnaasarneq pillugu/akiorniarlugu annertuumik paasisitsiniaaneq ingerlanneqarsimavoq – quppersagaaqqat, tusarnaagassiat, piviusunik isiginnaagassiat aqputigalugit atituumik qaammarsaaneq taavalu aalajangersimasunut saaffiginnilluni kommunini sulisunik pikkorissaanissamut neqeroorutit ingerlanneqarsimallutik.

Najukkani tamani tamaani suliamut tunngasunik eqqumaffiginnilerneq tamatuma kinguneraa, taamaalilluni meeqqat sumiginnakkat ersiutaat ”ersinngitsut” ilaat eqqumaffigineqarnerulersimapput. Tamannalu ajunngilaq.

Ukiuni kingulliunerusuni Kalaallit Nunaanni ulloq unnuarlu paaqqinniffinnut inissittakkat meeqqat misigissutsikkut aamma/imaluunniit kinaasutsikkut ajoqusikkat amerliartupiloorsimapput. Ajornartorsiutit taakku inuup eqqarsartaasiata aaqqissuussaarnerata aammalu inooqataanikkut tunngaviusumik piginnaanertigut ajoqusigaanerani pinngorput, soorlu tatiginninneq/upperinninneq. Ukiut qulit-15-it matuma siorna taamaattut ikitsunnguit Kalaallit Nunaanni takusarpavut. Meeqqat mikinerminninngaanniit ajoqusikkat amerleriarsimanerujussuannut peqqutaasinnaasutut, ulluinnarni tamakkuninnga suliaqartutut, ilmagaarput 1960-ikkunni 1970-ikkunnilu Kalaallit Nunaanni inuunerup allangorsimanera, taamaalillunilu inuit akunnerminni inooqatigiinneranni

pissutsit allangorsimanagerat: suliffissuaqarnermut ikaarsaernerup inuit allamut noorarnissaat pisariaqartunngortissimavaa – tamatumalu kingunerisaanik ilaqutariit avissaartuussimallutik. Inuit aningaasaqarnerulernerisa immaqalu aamma pissutsinut nutaanut isernialermermi nalorninerisa aalakoornartulinnik imernerujussuaq nassatarisimavaat, taamaalilluni innuttaasut ilarpassui 1960-ikkunni 1970-ikkunnilu tamatumangga eqqorneqarsimallutik. Tamakku tunngavigalugit ilimagaarput 60-ikkunni 70-ikkunnilu ajornartorsiutit sakkortuut kingunerisaanik meeqqat mikisuullutilli ajoqusermeqarsimasut – imaluunniit eqqortumik oqaatigalugu taamanikkut aaqinneqarsimanngitsunik.

Inatsiliat naapertorlugit, tassa meeqqanik inuusuttunillu ikiorsiisarneq pillugu peqqussut naapertorlugu, meeqqap pisariaqartitai aallaavigalugit sulisussaavugut, piaartumik akuleruttarluta kiisalu suliffeqarfiit assigiinngitsut suleqatigiinnerat nukittorsassallugu.

Inunnik sullissisutut aatsaat taama inatsimmik pitsaatigisumik tunngavissaqarpugut. Aalajangersakkat taakku piunaffigaatigut meeqqat pisariaqartitaat aallavigerpiarlugit sulissasugut. Soormiuna taava taama ingerlasoqanngitsoq? –

Immaq siviluallaamik suliap aallartinnissaa utaqqissuttarparput?

Piaartumik suliamik aalartitsisarnissaq pikkoriffigisuugaluarutsigu, taava ajornartorsiuteqartoqarsinnaaneramik malunniutit siulliit takuneqariartullu angajoqqaat, meeqqerivinni perorsaasut/ilinniartitsisut sulisullu allat suliamut attuumassuteqarsinnaasut allat peqatigalugit pilersaarut siunissamut ungasissumut sammisoq suliarisinnaassassagaluarparput, taamaaliornermilu eqqaamallugu meeraaqat annikitsunik ajornartorsiuteqartarmata alligaangamilli ajornartorsiutaat aamma allisarmata, taamaalisoqaraangallu avatangiisini nalinginnaasuni najugaqarsinnaajunnaartarlutik. Piaartumik iliuuseqaraanni meeqqat taakku ilaat ikiorneqarsinnaapput, sivikitsumik allamut inissikkallarnerisigut, taamaalilluni meeqqap ilaqutariillu sunarpiaq ajornartorsiutigneraat itinerusumik misissorneqarsinnaanngorlugu: Meeraq misigissutsimigut qanoq ititigisumik ajoqusigaava? – kinaassusiata ineriartornera? Meeraq innarluuteqarpa? Angajoqqaat angajoqqaatut piginnaaneri naammappat? Anaanaq ataatarluunniit eqqarsartaatsikkut napparsimava? Anaanaq ataatarluunniit atornerluinermik ajornartorsiuteqarpa?

Meeqqat/ilaqutariit ataasiakkaat katsorsarnissaannut pilersaarutit ullumi suliarisartakkatsinniit eqaannerusut suliassani amerlanerpaani atussallugit periarfissaqarpoq. Takorloorpara ulloq unnuarlu paaqqinniffiit eqaatsumik sulinissamut ineriartortinneqarsinnaasut, assigiinngitsunik periuseqarluni inissisarnikkut – piffissaq tamakkerlugu, piffissap affaa, sisamararterutaa, nalunaaquttap akunnialui, meeraq tassani najugaqartittarlugu, angajoqqaat piffissami siviluartaumi pulaartittarlugit, ilaqutariinni pissutsit suliniarfigalugit, meeraq angerlarsimasarsinnaavoq ajornartorsiutit qaffakaalissagaluarpata (soorunami taama pisoqakulasarpoq) ulloq unnuarlu paaqqinniffik ikiorsiinissamut ”piareersimasuutillugu” – isumassarsiorsinnaaneq kisimi killilivoq, tamakkuninngalu iliuuseqarnissatsinnut inatsisitigut periarfissaqartinneqarpugut. Aatsaammi tassa periarfissatsialaat!! – aaqqiinialluta assigiinngitsorpassuarnik iliuuseqarnissatsinnik inatsisit periarfissippaatigut, tamannarpiarluta sullissinissatsinnut pisariaqartipparput. Noqartit amerliartortillugit assigiinngitsumik nipilersortoqarsinnaalertarpoq. Tamatumali angunissaanut uagut ulluinnarni sulianik ingerlatsisut allaffissornikkullu ingerlatsisut suut suliassaralugit nalunngittariaqarpavut pikkoriffigisariaqarlutigillu, suleqatigeeriaatsitta eqaatsuunissaa aammalu ilutigalugu siunertaqarluta sulisinnaanissarput pisariaqarpoq. Tamanna ima isumaqarpoq, ajornartorsiutip taassumarpiaap aaqqinnissaanut periaasissarput toqqartassagippat, suliani ataasiakkaani iluarsisutissat ataasiinnaanngitsut toqqartassavavut, pisariaqartitat

allanngussappata/allanngorpata periutsitta naleqqussarnissaanut piareersimassaagut, ilutigaluguli suliatinnut ileqqorissaarnermullu tunngavigisatta "ilumoorfiginissaa" eqqaamassallugu.

Inuit pillugit tunngaviusumik eqqarsariaatsit ilaat meeqqat/angajoqqaat ineriartornisaasa periarfissaanut iluaqutaasarput ilaallu ajoqutaasarlutik – pissutsit qanorluunniit ittuugaluaangata. Piffissap ingerlanerani iliuuseqariaatsit sorliit allanit pitsaanerunersut qasseeriaqaluni misissorneqartarsimapput, tamatigullu inernerit assigiingajattarlutik: assigiinnigissuteqanngingajallutik. Iluatsittumik angusaqassagaanni suliasap suuneranik nalunnginninnissaq soorunami piumasaqaataavoq, atortussallu suut atussallugit nalunnginnissaat, aalajangiisuusartorli unaavoq katsorsaasup ileqqorissaartuunissaa: inunnik katsorsakkaminik ataqqinninnissaa, attaveqarnermik pilersitsinissaa, aammalu uppernartuunissaa.

Tamakku tusaannarlugit nalunartuosorinangillat, aammami arlaatigut taamaappoq, makkuli piumasaqaataallutik,

- katsorsaasup takorluukkaminut allaanerumik ingerlasoqarneranut pakatisinini allatut ajornartumik inooqataaffiginnaasariaqarpaa
- inummut eqqarsartaatsikkut anniartumut attaveqarnerup attatiinnarnissaa katsorsaasup sapinngittariaqarpaa, (tassami anniarneq taanna katsorsaasup nammineq aamma misigilertarmagu)

Tunngaviusumik maleruagassat sinaakkutissarititaasullu aammalu meeqqat ajornartorsiutaat annertusiartuinnartut pissutaallutik ajornakusoorsinnaagaluarloq, ileqqurissaarluni oqaatiginninneq ileqqupiloqarluni oqaatiginninnermiit sivisunerunngilaq – inunnik ataqqinnilluni pinninneq isornartorsiulluni/nikanarsaalluni pinninnermit sivisunerunngilaq. Qanoq tunngaviusumik isumaliortaaseqarneq apeqqutaavoq.

Isummat taakku ilungersuutinngilakka susassaqaarfimmi aqutsinikkut ajornartorsiuteqartoqarnera pingaaruteqanngitsutut isigigakku, taamaaliorpungali arlaatigut aqutsinikkut ajornartorsiuteqarneq pissutaalluni oqallinneq iliuutsillu nikallornermik neriuutissaarunnermillu unitsinneqassagaluarpata uggornartutut isigigakku. Isumaqaarpunga aqutsinikkut aqqissuussaaneq qanorluunniit ikkaluarpat – sulinitsinnut iluaqutaappat imaluunniit ajoqutaappat – iliuuseqarnissaq ingerlanneqartuaannarsinnaasoq, oqallinnerlu periarfissatta eqqumaffiginerulernissaannut iluaqutaasinnaappat, immaqa neriuutissaqanngitsutut misiginnginnerulissaagut, naak ajornartorsiutit ANNERTUGALUAQISUT.

Meeqqanik pisortanit/aqutsisoqarfimmit sumiginnaasoqartarpoq, nuna tamakkerlugu taamatuttaaq najukkami qinikkat tungaannit pingaarnersiulluni tulleriiarisinnaasoqarsimanngikaangat aammalu isumaginninnermi oqartussaasut tunngaviusumik isiginneriaasiannik aallaavilimmik naapinneqanngikkaangata, meeqqat taakkulu angajoqqaavi ikioqqullutik saaffiginnikkaangamik/saaffiginnissagaluarunik imaluunniit nalunaarutiginnittoqarsimatillugu attaveqarfigineqaraangamik.

Meeqqat atuarfianni ilinniartitsisut imaluunniit ulluunerani paaqqinniffinni sulisut ilaat oqartarput, meeqqat naammaginangitsumik inuuneqartutut pissutissaqarlutik pasitsaassatik imaluunniit ilisimalikkatik pillugit isumaginninnermi oqartussanut nalunaarutiginnittarlutik.

Inatsisitigut pisussaaffiit naammassinissaannut atugassat naammangippata, oqartussaasoqarfik taanna, qinikkat imaluunniit allaffissornermi aqutsisut ajornartorsiuteqarput. Tassalu uagut ulluinnarni tamakkuninnga suliaqartuusugut qinikkat pissutsinik paasisaqarnissaannik ikiortussaavavut, taamaalilluni inatsisini piumasaqaatit naammassiniarneranni aningaasanik atugassanik pingaarnersiulluni tullerriaarisinnaaqqullugit. Tassa uagut atorfilittut aammalu ulluinnarni sulisutut piviusut saqqummiunnissaat qunugigutsigu, taava aamma sumiginnaaqataassaagut – tassa meeqqat taamatutaaq angajoqqaat sumiginnagaanerannut peqataassaagut, taavalu aamma ajornartorsiutit aaqqinneqarnissaannut kinguarsaaqataalerluta.

Saqqummersitaq 1

Ilaqutariinni sumiginnaasoqarneranut ersiutit

Ilaqutariinni killigitat

- avatangiisunut killigitat
- kinguaariaat akornanni killigitat
- inuit ataasiakkaat akornanni killigitat
- ilaqutariit akornanni inuit ataasiakkaat inuttut kinaassusaasa killigitat

- meeqqanut nukissaaleqineq
- meeqqat inersimasullu pisariaqartitaasa assigiinnginnerannik paasinnissinnaannginneq
- nammineq pisariaqartitit tunulliukkallarlugit meeqqat pisariaqartitaanik salliussinissamut paasinnissinnaannginneq
- nalinginnaasumik nukissakilliorneq
- ilaqutariinni ajornartoorneq

Sumiginnaaneq (Kari Killén):

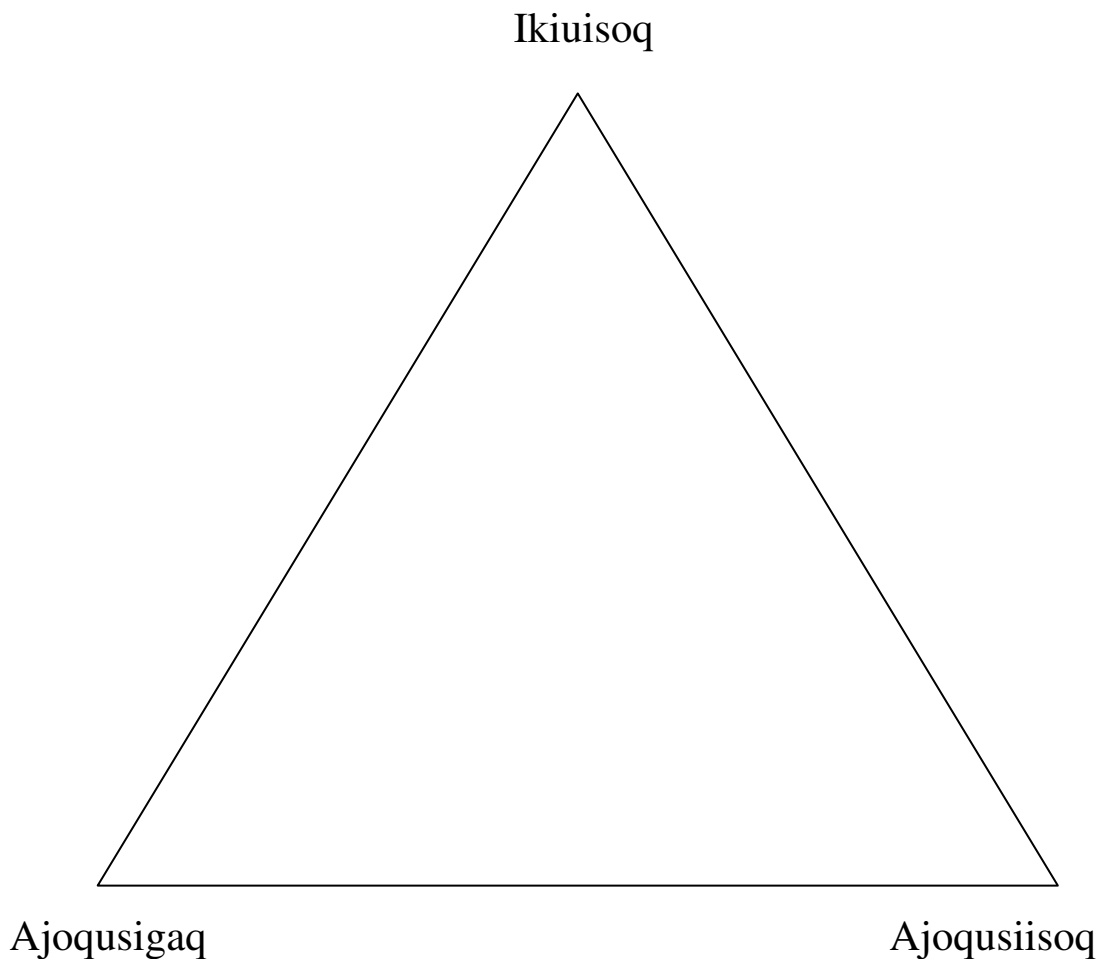
- timikkut innarliineq
- paarinerlugaaneq
- eqqarsartaatsikkut innarliineq
- kinguaassiutitigut innarliineq

taakku ataatsikkut pisinnaapput – meeraq ataaseq sumiginnaariaatsinit arlalinnit eqqugaasinnaavoq

- imminut nikanartinneq
- pissusilersornikkut ajornartorsiuteqarneq
- imminut maluginninnermik amigaateqarneq – meeqqanik allanik maluginnissinnaanerunneq
- ”meeqqat inersimasuaqqat”

Saqqummersitaq 2

Pingasunik teqeqqulik Ajoqusigaq-Ajoqusiisoq-Ikiuisoq

Titartagaq pingasunik teqeqqulik ukkuninnga imaqartarpoq ajoqusigaq-ajoqusiisoq-ikiuisoq, pissutsit taakku inuit imminnut naligiinngitsut ataatsimoorangata atuukkajuttarput: ataaseq – tassa ajoqusiisoq – inoqatiminut **pissaanermik atonerluisuusarpoq** – ajoqusikkap – **nalikinngerusutut** misiginera naqissuserneqartutut ittarpoq, namminerlu isumaqalersarluni ajoqusiisup kissaataasa pisariaqartitaasalu suunerinik paasinninnissaq pikkoriffigisimanagu – taamaattumillu sapinngisani tamaat **aaqqiiniartariaqarluni**, ajoqusiisup imminut iliutsini pissutigalulgit nikanarsarneqannginnissaa anguniarlugu **ajoqusiisoq ikortariaqarlugu**. Siullermik niviaraq ajoqusikkatut imminut inisseqqaartarpoq, taavalu ajoqusiisumut ikiuisutut inissittarluni, taamaalillunilu ajoqusiisoq ajoqusikkatut inissittarpoq namminerlu pisariaqartitami tullianik naammassinnaanut ikiorneqartarluni. Ilaannikkut inuit akornanni pissutsit taakku paarlattuanut ingerlasinnaasarput, tassani ajoqusiisoq ikiuisup inaanut inississinnaasarpoq, ilaannikkullu pissutsit paarlaalluinnarsinnaasarput, taamaalilluni ajoqusiisoq ajoqusikkap inaanut pisinnaasararluni, **maniguunermigut** iliutsini ajortut peqqissimissutigisarpai isumakkeerfigineqarnissani saammaasseqatigiinnissarlu anguniartarlugit.

Ajoqusikkap taamatutaaq ajoqusiisup aappani annaannialersarparaa, taamaasiortarneq paarlakaajaallutik atorajuttarparaat.

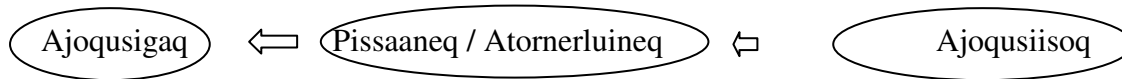
Ilaqutariinni atonerluiffiusuni periutsit taakku kipisuitsumik uteqattaarneqartarput. Meeqqat kinguaassiuutitigut atonerlukkut pisartut taakku ilisimasarparaat, inuttullu kinaassusiat imaluunniit pissuserinerusartagaat tassaalersarpoq "ajoqusikkatut inuuneqarneq" imaluunniit ajoqusiisutut inuuneqarneq", ilaannikkullu pissusilersornerat tassanngaannaq allanngoriataarsinnaasarluni. Meeraq katsorsartinnermi nalaani qanorluunniit "ajoqusikkatut" pissusilersortigigaluaaraangami tassanngaannartumik ajoqusiisutut pissusilersulersinnaasarluni, soorluttaaq aamma meeraq ajoqusiisutut pissusilersortoq qaquguluunniit pinngitsoorani ajoqusikkatut ilisarnaataa saqquimmertussaasoq.

Inunnik ikiuerusukkatta katsorsaasunngornissarput imaluunniit isumaginnittunngornissarput qinersimavarput, taamaattumillu **katsorsaasoq** meeqqamut **ikiuisutut** imminut inisseqqajaasunngorsinnaasarluni. Pingaartumik sullitaq ajoqusikkatut pissusilersoraangat katsorsaasup tuppallersaanissani imaluunniit meeqqap anniaataanit aniguisinniarnissaa anguniaqqajaalersarparaa. Taamaakkaluartorli meeraq tuppallersarneqarsinnaananilu aniguisinneqarsinnaanngilaq, tassami **sulisooq aniguisitserusussutsumut "pulagaangat" meeqqap pissusilersuutini allanngortittarparaa ajoqusiisutullu pissusilersulertarluni.** Taamaalisooqaraangat sulisooq atonerlunneqartutut paatsoorneqartutullu misigeqqajaalersarpoq immaqalu meeqqamut ajoquserneqartutut misigilersinnaasarluni, taamaalilluni meeqqap paasinnilluni sulisumut pissuseqarnissaa kissaatigisinnaasarlugu. Taamaalisooqaraanga **meeraq ikiuisup inaanut inississinnaasarluni** katsorsaasorlu tuppallersarlugu aallartissinnaasarluni. "Pingasooqatigiinneq" taamatut isikkulik meeqqap ilaqtamininngaanniit ilisimavaa aammalu kinguaassiuutitigut atonerlugaasarneminit ilisimallugu, taamaattumik taamatut pissuseqarluni "ataatsimoorneq" ilisarnarpoq nivarsiaqqallu/nukappiaqqallu tungaanit taamaattussaannartut misinnarluni.

Angerlarsimaffimmini pisartut assinganik pisoqarneratut meeqqap misigisaqarnera **meeqqamik katsorsaaniarnermut ajoqutaavoq**, sammisannullu uunga tunngatillugu **pisut kipisuitsumik taamatut imminnut kaputartuunnerat sulisumit akulerutinngitsoorfiusinnaannginnerat** uani ajornartorsiutaavoq.

Meeqqat "pingasooqatigiinnermut" peqataaqqusisutut pissusilersorneranut pulaannassanngikkaanni **ilukkut oqimaaqatigiissumik** inuuneqarnissaaq pisiariaqarpoq. **Sungiusarneq** amerlasuutigut **eqqumaffiginninnissaaq** anguniarlugu siunnersioqatigiinnikkut aallartittarpoq, taamaalilluni **pingasooqatigiinnermut "pulasoornerit"** ikilisarneqarsinnaallutik, soorluttaaq aamma nammineq iliuuseqarnikkut **anigorneqarsinnaasarluni**, taamaalilluni sulisup imminermini oqimaaqatigiinneq nassaareqqissinnaalerlugu. Tassa meeqqat ilaginnakkat sumiginnakkallu sorsuutiginerini immitsinnut ajoqusikkatut inississanngikkutta taamatuma sungiusarnissaa iluaqutaavoq.

Innarliineq

Ikiorfissaqanngitsutut misigineq

- annilaangaq
 - pisuusutut misigineq
 - kanngusunneq
 - 'pisariqartitakka
- pingaanngillat/pisariaqartitaqanngi-
langa'
- 'Allat pisariaqaritaat pingaarput'

Pissaaneq

- pisuusutut misigineq
- kanngusunneq
- 'pisariqartitakka pingaarput'
- 'pisariaqartitakkat allat
isumagissavaat'

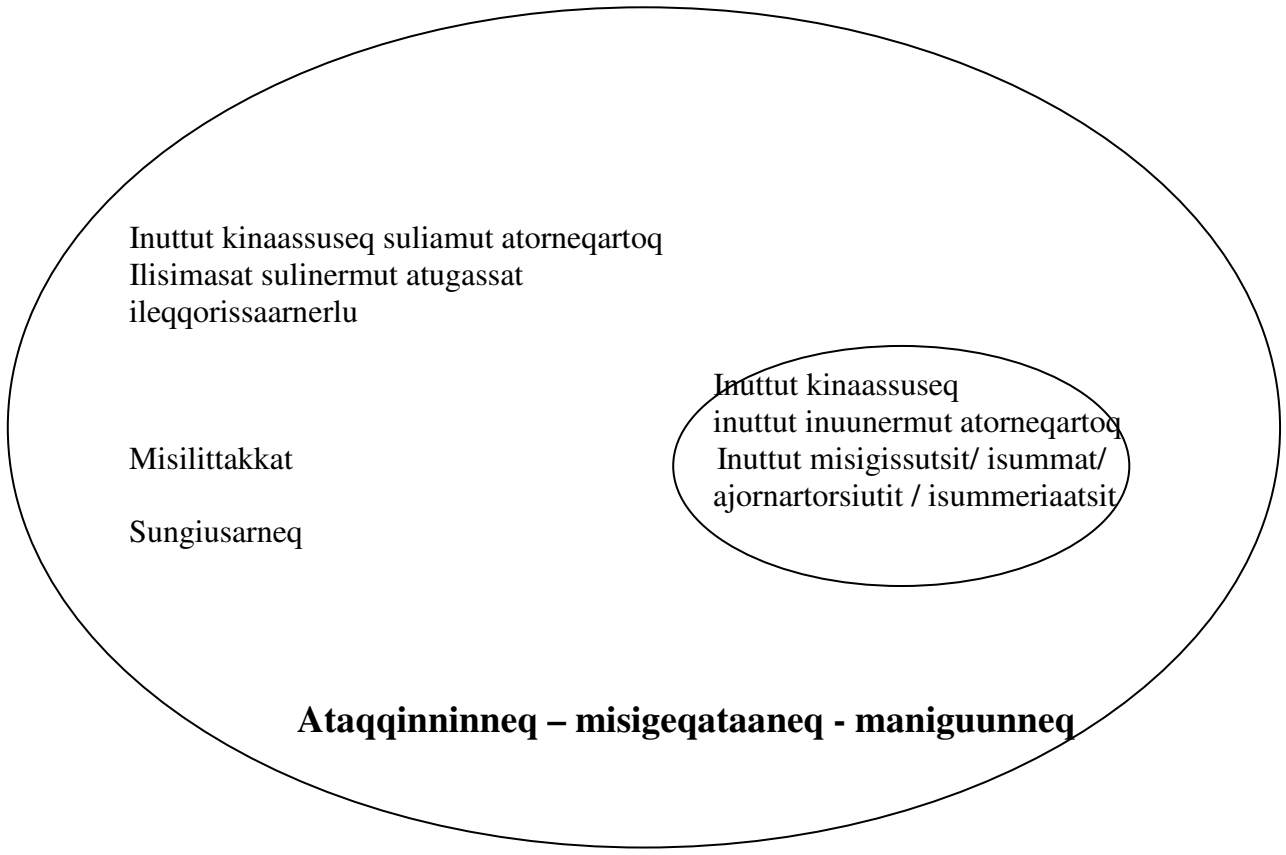
Ajoqusiisup iliutsiminut peqcutigisai:

Pisariqartitat, angutip arnap meeqqamik kinguaassiutitigut atornerluinermigut pisariaqartitani naammassiniarpai.

- Meeraq asanninnermik misigitippaa
- Atoqatigiinnikkut pisariaqartitani naammassivai
- Pissaanilittut misigivoq
- Kamanneq pigisani anisippaa

Saqqummersitaq 3

Inuttut kinaassutsip sakkutut atorneqarsinnaaneranut takussutissiaq

Saqqummersitaq 4

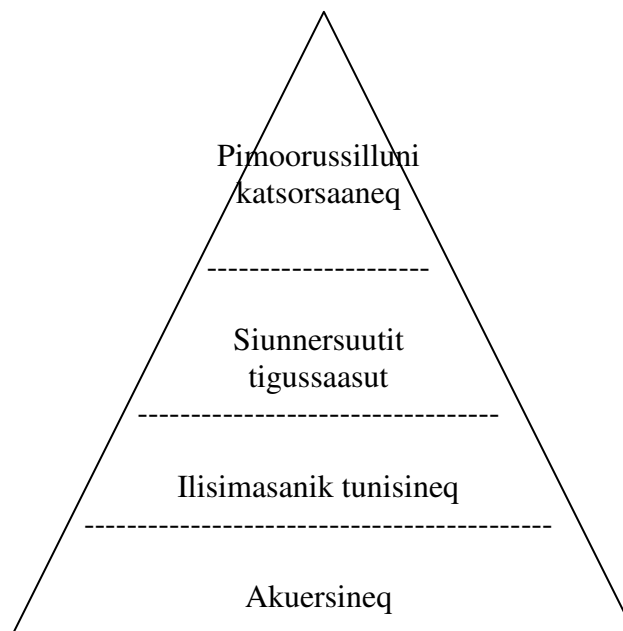
Meeqqanik oqaloqatigininneq

Meeqqamut tunngatillugu

- Meeraq soqutiginerullugu ajornartorsiutai isigivallaarnagit
- Meeqqap oqaaseqarani oqariartuutai paasiniarsarikkit
- Piviusorsiortunik sammisaqarit, oqaatsikkut misigissutsikkullu
- Meeqqap inissisimanera ajunngitsup tungaanut saatillugu nassuiaruk
- Meeraq oqaloqatigiuk - apersornagu
- Oqaloqatigiinnermi sinaakktissat pilersikkitt – meeqqap sammerusutai sammikkit
- Eqqartukkat nalinginnaasunnngorsarneranni meeraq ikioruk

Ilnnut tunngatillugu

- Qanoq pisoqarsimaneranik meeqqap paasinninnera illit paasinninninnit allaasinnaavoq
- Piviusoq iperarnaveersaaruk
- Titartagaq pingasunik teqqequlik ukkuninnga imaqartartoq ajoqusigaq-ajoqusiisoq-ikiuisoq pulaffiginaveersaartuk
- Siunnersioqatigiinnissaq isumagiuk – imminut 'imaarniassagavit' –attortinneq, aalatigaaneq, eqqugaaneq

Else Christensen, 1999

Saaqqummersitaq 5

SULINIUTEQAREERNERMI MALINNAANISSAQ – MEEQQAMIK TAPERSERSUINISSAQ

Arriitsumik tuavioorneq

Kisimiinnani sulineq

Eqqaamallugu: Pisut meeqqamut nutaajunngillat

Ajornartorsiutip سوالunnera imaluunniit annertunera pissutigalugu uippakajaarnaveersaarnissaq

Misigissutsit aammalu ileqqurissaarnissamut tunngasut ajornartorsiutip pilersitanik
”tunillatsissinnaaneq” eqqumaffigineqassaaq

Meeqqap imminut illersornera ataqqineqassaaq – oqalunnissaanut pinngitsaaliusarneqassanngilaq

Nukappiaraq/niviarsiarraq inissisimanera/imminut paasinninnera aallaavigalugu naapinneqassaaq

Oqaloqatiginninneq atorineqassaaq apersuineq pinnagu

Meeraq oqaatsit atorlugit oqaluttuarsinnaanngippat/oqaluttuarusunngippat tamanna ataqqineqassaaq

Meeqqap timini atorlugu oqariartuuteqarniarsinnaanera eqqumaffigineqassaaq

Misigissutsinik saqqummiusisinnaaneq imaluunniit tamatuma malunnaatilimmik amigaataanera
eqqumaffigineqassaaq –

Eqqaamallugu, meeqqap oqaluuserisani allanngorartikulasinnaammagit –

sammisanik allanik oqaluuserisaqarusunnera ataqqineqassaaq

Sammisaq pineqartoq illit ilunni aalajangiusimaguk, meerarlu piareerpat uterfigalugu

Meeqqap oqalunnermini eqqartugaa suugaluartorluunniit tusarnaaruk

innarlagaanermik/ajoqusigaanermilluunniit ilisarnaatinik takussutissaqarnersoq misissorlugu

Meeraq innarlerneqarami tamanna pisuussutiginnigilaa – maanna inuttut ataqqinassuseqarnini
meeqqap malugussavaa

Katsorsaaneq meeqqamut ajoqusiinerussanngilaq – taamaapat killormut pisoqassaaq:

Ajoqusikkatut-kinaassusillit ajoqusiisutut pinnittut akuersaassavai, taamaalillunilu ”uanga

tassaavunga ajoqusigaasartoq – tamannalu AJUNNGILAQ”-mik ”ilisimasaa”

uppernarsarneqaannassalluni

Ajoqusiisutut-kinaassusillit ajoqusiinermik akissuteqartarput, imaassinnaavorlu pinngitsuusaartut

imaluunniit kamallutik aniinnartut – avatangiisit akeqqersimaartuunerannik inuillu tamarmik

sianilluannginnerannik/qasunaannartuunerannik/inooqataaffigissallugit imminut

akilersinnaasuunnginnerannik ”ilisimasai” uppernarsarneqaannassallutik – ”taannaqaana

taamaattoqartoq nalunagu, uanga nammineerlunga aaqqiiniartariaqarpunga” – ”taakku

ataatsimilluunniit paasisimasaqanngillat”...

Piffissaq siviisoorujorujussuaq atortariaqarpoq

Piffissaq siviisoorujorujussuaq atortariaqarpoq

Oqartussaasoqarfiit amerlasuut suleqatigiittariaqarput

Imminnut akerleriilnnginnissaq angussagaanni oqartussaasoqarfiit assigiinngitsut

suleqatigiinnissartik sungiusartariaqarpaat

Amerlasuutigut pissutsitoqqat uterfigeqqinneqartarput
Ilaannikkut iluatsitsisinnaanngitsutut misiginartarpoq
Ilumut eqqortumik iliornerluni nalorninarsisarpoq
Allat iliuusaat (iliuuseqannginnerat) isornartorsiussallugit kajungernarsisarpoq
Ajornartorsiutit angerlaanneqartarput

Siunnersioqatigiittarnissaq pisariaqarpoq
Pisut qanoq ingerlaartarnerat pillugu patajaatsunik ilisimasaqartariaqarpoq
Sullitat suleqatillu akornanni killigitat suliarinissaannut sungiusartariaqarpoq
Nammineq inunnut sulisutullu kinaassutsit killissai sumiannersut nassaarinissaat
sungiusartariaqarpoq

Saqqummersitaq 6

ILAQUTARIINNI NUKISSAT PIGINEQARTUT NALILERSORNERAT AAMMA ILAQUTARIINNIK IKIORSIINEQ

Ilaqutariinnik pineqartunik maannakkorpiaq sullissisunik suleqatigiissitaliortoqassaaq
Sulineq aaqqissuulluakkamik ingerlaniassamat paarlakaajaalluni saqqummiisarneq sulinermi
periuserineqassaaq:

Sulisut ataasiakkaat imminnut ilisaritissapput suliamullu qanoq attuumassuneqarnertik
oqaatigissallugu – sulisup ataatsip assersuutigalugu suliai assigiinngitsut imminnut
kattunneqarsinnaanersut nalilersorneqassaaq

Paasissutissat pigineqartut katersorneqassapput

Oqallinneq, isumassarsianik paarlaasseqatigiinneq, siunnersuusiorneq

Suliap ingerlaqqinnissaa pilersarusiorneqassaaq – piffissaq suna nallertinnagu kia suna
suliarissavaa?

Tullianik ataatsimiinnissaq isumaqatigiissutigineqassaaq, aalajangersimasumik periuseqartoqassaaq,
”pisariaqalerpat tullianik ataatsimiissaagut” atorneqassanngilaq!!

Ilaqutariinni nukissat suunerinik misissuineq

Saqqummersitaq 7

Ilaqutariit killigititaannik misissuineq:

Avatangiisinut:

avatangiisinut akuunerup annertussusaa – aammalu ”inunntu allanut” isiginnittaaseq – ilaqutariit ammassusaaq/matoqqassusaaq qanoq ilisarnaateqarpa?

Kinguaariiaat akornanni:

Meeqqanut inersimasunullu ”tunngasut” assigiinngissutaannik inersimasut takunnissinnaanerit, kiisalu meeqqat ukiuminnut naleqquttunik piginnaaneqarnissaannut taakku nalilersuisinnaanerit – angajoqqaat misigissuttikkut pisariaqartitaat aamma / imaluunniit suliassat meeqqanit - ukiuminnut naleqquttumik ineriartorminni killiffimmik saniatigut - isumagineqarnissaat angajoqqaat kissaatigaat?

Inuit ataasiakkat akornanni:

Isummat/soqutigisat assigiinngissinnaanerannik akuersaarneq ... meeqqap alliertornini ilutigalugu nammineerusuleriartortarneranut naleqqussartoqarpa aammalu allanit isumagineqarnissaaminut pisariaqartitai isiginiarneqarpat? Misigissutsit pissaanerlu ilaqutariinni qanoq aqunneqarpa?

Inuup ataatsip iluani:

piviusunut paasinnittaaseq qanoq ippa

Meeqqap innarlerneqaqqinnginnissaanut angajoqqaat meeqqamut akisussaaffimmik tiguisinnaappat?

Ilaqutariinni atonerluisoqarpa – kinguaassiutitigut?-imigassanik aalakoornartulinnik?-iisartakkanik?-ikiaroorniutinik?

Suliaq sivisuumik ingerlasusaaq aallartippoq

”Pissutsitoqqanut utersartoqakulasarpoq” – tamanna pisimasunut malunniutaavoq – ersiut paasissutissanik imalik

Saqqummersitaq 8

Kinguaassiutitigut uteqattaartumik atornerlugaanerup aammalu sumiginnagaanerit ilungersunartut allat kingunerisaannik ajoqusigaanerit aallajangersimasumik iluseqarlutik meeqqani saqqummertarput –

Meeqqanik katsorsaasartup amerikamiup Roland Summit-ip ima allaaseraa:

- isertugaq – innarliinerit nipangiusimaqqullugit ajoqusiisup meeraq ussasaartarpaa, siorasaartarlugu imaluunniit pinngitaalisarlugu
- ikiorfissaqanngitsutut misigineq – pisup nalaani pissaaneq tamaat ajoqusiisup tigummisarpaa – meeraq pisunut iliuseqarsinnaassuseqartanngilaq
- naleqqussarneq – meeraq annanniarluni periusissani ineriartortittarpai, inuunermini nammassinnaanngisani sapernagit atorsinnaaniassagamigit silatusaarluni periusissaminik ineriartortitsisarpog – ”ilumini qilersuisarpog”
- paasineqarneq – malunniutit sakkortuut pasitsatsitsiarput, imaluunniit innarliinerit meeqqap oqaluttuarisarpai.
- Paanineqareernerup kingorna misialerneq – meeqqap inuttut kinaassusini misigissutsinilu, ilaqtutanut akisussaasutut misiginini assigisaalu pissutigalugit taamaaliornissani pisariaqartittarpaa. ...

Ilutsimi ersersinneqarpoq meeraq peroriartornermini atugarlioraluarluni annanissamut periarfissaqarniarluni qanoq iliuseqartartoq, taamaattumillu meeqqat taakkorpiaat meeqqanut allanut naleqqiullutik amerlasuutigut sooq allarluinnarmik ingerlasarnersut, naak qalliklut nalinginnaasumik isikkoqaraluarlutik aammalu silappaarissuusinnaallutik amerlasuutigullu piginnaaneqarluartaraluarlutik.

Katsorsaanitsinni – uani katsorsaaneq atituumik eqqarsaatigaara – qanoq pisoqarsimanera pinngitsoorata soqutigintinnerullugu sammisassarinnigilarput, tassaallunili taama pisoqarsimanerata meeraq qanoq sunnersimaneraa imaluunniit ineriartornissaa qanoq akornusersimaneraa.

PISUT AJOQUSIGAANERUP QANOQ ANNERTUTIGINERANIK SUNNIINERAT

- Meeqqap ukiui/ineriartornermini killiffia – pisoqarnerani meeraq mikinerutillugu ajoqusiineq sakkortunerusarpog
- Innarliinerit annertussusaat – amerliartortillugit ajoqusiineq sakkortusiartortarpoq
- Innarliinerit suunerat – atoqatigiinneq – attuanninneq – atoqatigiinnermut tunngasunik sarsuasunik isiginnaarneq – timikkut ataqatigiinneq qanilliarortillugu, ajoqusiineq sakkortunerusarpog
- Ajoqusiisup meeqqamut attaveqarnera – atassuteqarneq qanilliarortillugu, ajoqusiineq sakkortunerusarpog
- Meeraq allanut oqaqqunagut ajoqusiisup periusai – annilaarnarnerugaangamik ajoqusiineq sakkortunerusarpog

Saqqummersitaq 9

Suleqatigiit assigiinngitsunik suliallit

Angajoqqaanik akuersititsisoqassaaq.

Ataatsimeeriaaseq kommunimi oqartussaasoqarfiit assigiinngitsunik suliallit ataatsimeeriaasiannut assersuunneqarsinnaavoq.

- ”paarlakaajaalluni suliambut attuumassutip suunera oqaatigineqassaaq”.

Suliffik suna tunuliaqutarinerlugu suliamalla tassungarpiaq qanoq attuumassuneqarnerluni ilisaritinneq. Suliassaq ilaqutariillu pillugit suna suliassaanersoq qitiutinneqassapput.

- Ilisimasanik katersineq.

Namineq takusimasatit oqaatigikkitt. Allat ilisimasaanit allaanerupput. Taamaattumik suliassaq sammivinnit assigiinngitsunit saqqummersinneqarpoq.

- Oqallinneq – suliassanut atasut – isumassarsiorneq.

Oqallittoqassaaq. Ilimagisat saqqummiunneqassapput. Ilaqutariit taakorpiaat periarfissaat takuniarneqassapput/nassaarineqassapput.

- Aalajangiinerit.

Suliassat pillugit peqatigiilluni aalajangiisoqassaaq, kiap suna sularissavaa, qaqugu, qanoq iliorluni. Tullianik ataatsimiinnissaq isumaqatigiissutigineqassaaq, oqaloqatigiittoqassaaq, angusat siuariaatit imaluunniit kinguariaatit saqqummiunneqassapput. Ilaqutariinnik sullissineq unitsinnagu ingerlatiinnarneqassaaq. Sulineq unittoorpat ilaqutariit periarfissaat tulleriaarlugit allattoorneqassapput.

Saqqummersitaq 10

“Tungaviusumik inatsisit”

Tungaviusumik inatsit tassaavoq

- **meeraq mikinerutilluni unneqqaserluffigineqaraangami/naalliutsitaagaangami, ajoqusigaanera sakkortunerusarpoq.** Tamatumunna peqqutaavoq uagut inuit misigisavut siulliit inuttut kinaassutsitta ilusilersornerani atortarsigit, taamaattumik inuunitsinni misigisavut siulliit amerlanersaat pitsaasuunngippata aalajaatsuunatillu inuttut kinaassuserpoq aamma taamaassaaq

Tungaviusumik inatsisit aappaat tassaavoq

- **meeqqap unneqqaserluffigineqarnera/innarlerneqarnera akulikilliarortillugu, ajoqusiineq sakkortusiartortarpoq.** Tamatumunnga peqqutaavoq inuunitsinni ileqqunngortut suut nalinginnaasuunerannik suullu nalinginnaasuunnginnerannik paasinnitaatsitsinnik sunniisarmata, taava meeraq isumaqalersarpoq angajoqqaat meeqqaminnik unneqqaserluffiginninnerat meeqqat taamaattussaannartut isigilertarpaat, namminerlu taamaattoqarneranik misigisatik nuannarinngikkaangamikkit isumaqalersarput namminneq pissusissamisoortuunatik.

Tungaviusumik inatsisit pingajuat tassaavoq

- **meeqqap naalliutsitsuatalu imminnut attaveqarnerat qanilliarortillugu, ajoqusiineq sakkortusiartortarpoq.** Tamatumunnga peqqutaavoq tatigeqatigiinneq/qanittumik attaveqatigiinneq ineriartornissatsinnut pisariaqartikkatsigit, taamaattumik meeqqap inuunermini inuit meeqqamut pingaaruteqarnerpaat attaveqarfiginissaat kipitiinnarsinnaanngilaa – taamaattumik isumaqartarput atukkatik naammagittarlutik atortariaqarlutik, imminnullu salloqittartariaqartarlutik misigisartik aamma taama ajortiginngitsaq.

Saqqummiusaq 11

Sumiginnaariatsit

Paarinerluineq

Timikkut nakuuserneq

Kinguaassiutigut innarliineq

Misigissutsikkut sumiginnagaaneq

Meeqqap siunertai – pisariaqartitai, suut uku maluginiagassaasut,

Nukissaaleqineq, nukissat sumut atorneqarpat?

Nukissaarneq, nukissat sumut atorneqarpat?

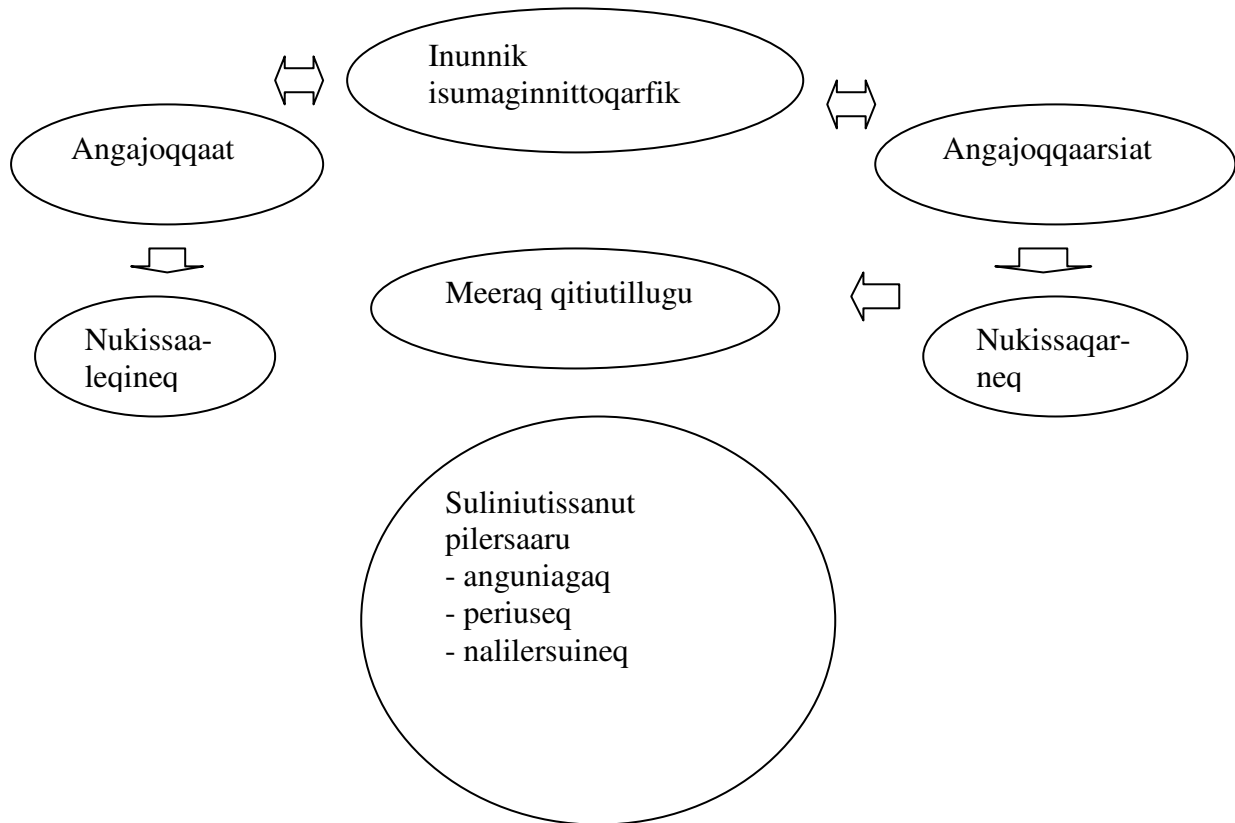
Atukkat assigiinngitsut tunuliaqutaralugit meeqqap imminiussusia saqqummertarpoq:

Avatangiisit meeqqap pisariaqartitaanik **tunniussuisut** aammalu nalinginnaasunik meeqqamut ilinniartitsinissaminnik eqqumaffiginnittut, meeqqap ilumini piginnaanermik atuilluarnissaanut iluaqutaapput, avatangiisilli tamakkuninnga **takkuitsoortut** imaluunniit toqqaannartumik meeqamik naalliutsitsisut meeqqap ilumini piginnaanermik atuilluarnissaanut ajornarnerulersitsisarput.

Meeraq avatangiisiminit isumassuineramik naapitsinngikkuni, meeqqap taassuma inuttut kinaassusinimik nittaassinissani ajornakusoortissavaa. Meeqqap naleqassutsimi maluginiarnissaa amigaatigissavaa, suut nalinginnaanersut suullu nalingininnaannginnersut malugisinnaanngilai ilisimasaqarfiginagillu, aammalu suut ima naleqartigisut allaat sapinngisaq tamaat sorsuutigisassaallutik, aammattaaq naluaa suut soqutaarpiannngitsut imaaliallaannaq taarserneqarsinnaanerut, taamaattumillu imatorsuaq iliuuseqarfigisariaqarnatik. Taamaalilluni meeraq imminut tatiginngeqqajaasunnngortarpoq annilaangaqqajaasuullunilu, tassami avatangiisimini qanoq pisoqarneranik malugininniutissaminik atortussanik peqannginnami. Allatut saperami meeraq nammineq ilumineq qanoq pisoqarnera malillugu imminut nalilersortuartariaqarpoq, imminullu pitsaanerpaamik qinersinissaminut uuttortaatisaqaarnani.

Saqqummersitaq 12

Takussutissaq: Ilaqutariit paaqqinnittut attavigisartagaat

Ilaqutariinnut paaqqutarinnittunut inissiineq aammalu inissiinermut peqqutaasinnaasunut assersuutit assigiinngitsut

- attaveqarneq – avissaarneq – annaasaqarneq
- nalaataqarnermit timikkut tarnikkulluunniit kingunerlutsitsineq
- sumiginnaaneq
- innarluuteqarneq
- piginnaasat killiffiat